

Prijedlog

Na osnovu člana IV. 4. a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine je na _ . sjednici Predstavničkog doma, održanoj _ . _ . 2020. godine, i na _ . sjednici Doma naroda, održanoj _ . _ . 2020. godine, usvojila

ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZAŠTITI POTROŠAČA U BOSNI I HERCEGOVINI

Član 1.

U Zakonu o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, br. 25/06 i 88/15) u članu 7. iza stava (4) dodaje se novi stav (5) koji glasi:

„(5) Trgovcu je zabranjeno davati lične podatke potrošača bilo kojem trećem licu bez prethodnog izričitog i pisanog odobrenja potrošača, osim ako je na to obavezan zakonom ili odlukom nadležnog organa.“

Član 2.

U članu 11. u stavu (6) prva rečenica mijenja se i glasi: „Prodajna cijena i cijena za jedinicu mjere trebaju biti jasno, vidljivo, čitko i jednoobrazno napisani na proizvodu ili na prodajnom mjestu proizvoda i usluge.“

Član 3.

U članu 22. iza stava (1) dodaju se novi st. (2) i (3) koji glase:

„(2) Ako na proizvodu, zbog njegove dimenzije ili gramaže, nije pogodno lijepljenje deklaracije, podaci se navode na deklaraciji koja je priložena na pričvršćenom listiću ili naljepnici.

(3) Deklaracija se ne stavlja na uzorak (tester) proizvoda koji nema prodajni karakter.“

Ispred prvog stava dodaje se oznaka stava: „(1)“.

Član 4.

U članu 23. stav (4) tačka c) iza riječi: „uvozne proizvode“ dodaju se riječi: „naziv proizvođača“.

Iza stava (5) dodaje se novi stav (6) koji glasi:

„(6) Deklaracija kozmetičkog i hemijskog proizvoda treba sadržavati podatke u skladu s članom 19. Uredbe EU o označavanju kozmetičkih proizvoda, i to:

„a) jasan rok upotrebe proizvoda ako je proizvod upotrebljiv do 30 mjeseci;

b) ako je proizvod upotrebljiv duže od 30 mjeseci i mijenja svojstvo nakon otvaranja, onda se navodi rok upotrebe od trenutka otvaranja proizvoda;

c) ako je proizvod upotrebljiv duže od 30 mjeseci, a ne mijenja svojstvo nakon otvaranja, ne navodi se rok upotrebe proizvoda.“

Dosadašnji st. od (6) do (10) postaju st. od (7) do (11).

Član 5.

U članu 125. dodaje se novi stav (1) koji glasi:

„(1) Novčanom kaznom u iznosu od 500 KM do 1.500 KM kaznit će se za prekršaj trgovac ako lični podatak potrošača dâ trećoj osobi bez prethodnog izričitog i pisanog odobrenja potrošača (član 7. stav (5) ovog zakona).“

U dosadašnjem stavu (1), koji postaje novi stav (2), tačka c) mijenja se i glasi:

„c) ako prodajnu cijenu i cijenu za jedinicu mjere ne označi jasno, vidljivo, čitko i jednoobrazno na proizvodu, odnosno na prodajnom mjestu proizvoda i usluga (član 11. stav (6) ovog zakona);“.

Dosadašnji st. (2) i (3) postaju st. (3) i (4).

Član 6.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku BiH“.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV ZA USVAJANJE ZAKONA

Ustavni osnov za usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini sadržan je u odredbama člana IV. 4. a) Ustava Bosne i Hercegovine, prema kojem je Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine nadležna za „donošenje zakona potrebnih za provođenje odluka Predsjedništva ili za izvršenje odgovornosti Skupštine po ovom ustavu“.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Predloženim izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti potrošača u BiH jasnije se definira način označavanja cijena u maloprodaji. Sadašnje odredbe Zakona različito se tumače u pojedinim kantonima i gradovima te upućuju na neusklađenost po pitanju predmeta isticanja cijene proizvoda. Stoga je intencija takva da potrošač ne dolazi u zabunu po pitanju cijene prilikom odabira proizvoda. Dakle, ako je maloprodajna cijena proizvoda istaknuta na prodajnom mjestu, mora biti isključena mogućnost njene zamjene maloprodajnom cijenom drugog proizvoda koji se nalazi u neposrednoj blizini.

Nadalje, problem se javlja i prilikom isticanja deklaracije na artiklima na koje, zbog dimenzije proizvoda, nije moguće zalijepiti (npr. „sjena za oči“ čije su dimenzije manje od veličine same (najmanje) deklaracije). Predloženim izmjenama i dopunama jasnije se definira način lijepljenja deklaracije u slučaju kada, zbog dimenzija i gramaže samog proizvoda, nije pogodno lijepljenje deklaracije na proizvod. Također, u izmjenama i dopunama propisuje se da se deklaracije ne stavljaju na uzorak (tester) proizvoda koji nemaju prodajni karakter.

Zakonom o zaštiti potrošača u BiH nisu jasno definirane vrste i karakteristike proizvoda koje moraju imati označen rok trajanja. Predloženim izmjenama i dopunama stavovi Zakona u kojima se govori o vrsti i karakteristikama proizvoda koje moraju imati označen rok trajanja usklađuju se s uredbom Evropske unije na sljedeći način: ako je kozmetički i hemijski proizvod upotrebljiv do 30 mjeseci, onda se navodi jasan rok upotrebe, a ako je proizvod upotrebljiv duže od 30 mjeseci i mijenja svojstva nakon otvaranja, onda se navodi rok upotrebe od trenutka otvaranja proizvoda, te ako je proizvod upotrebljiv duže od 30 mjeseci i ne mijenja svojstva ni nakon otvaranja, ne navodi se rok upotrebe.

III. PRINCIPI NA KOJIMA JE PRIJEDLOG ZAKONA ZASNOVAN

Politika zaštite potrošača jedna je od prioritarnih oblasti boljeg života svih građana u Bosni i Hercegovini. Ovim zakonom uvode se dodatni nivoi zaštite u oblasti koja se njime uređuje, što direktno utiče na zaštitu pojedinačnih i zajedničkih interesa potrošača.

U vezi s tim, Prijedlog zakona zasniva se na principima:

- **zakovitosti** - u kontekstu prava na zaštitu ličnih podataka potrošača koje proizlazi iz Zakona o zaštiti ličnih podataka;
- **transparentnosti** - dodatno se uspostavljaju bolja pravila o potrošačkoj politici i unapređuju uslova za funkcioniranje slobodnog i uređenog tržišta, što je u najvećem interesu potrošača kao ekonomski slabije strane, koja je u nepovoljnijem položaju na tržištu od trgovca, a koji istovremeno utiču na poslovnu politiku privrednih subjekata i potiču konkurentnost na tržištu;
- **informiranosti o potrošačkoj politici** - dovodi do značajne koristi ne samo privrednim subjektima nego i potrošačima u svakodnevnom životu;
- **sigurnosti i povjerenja** potrošača u konkretno domaće tržište;
- **usporedivost** ponude i donošenje odluke o izboru i kupovini proizvoda i usluge.

IV. PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA POTREBNIH ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provođenje ovog zakona nije potrebno osigurati dodatna sredstva u budžetu institucija i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine.

ODREDBE ZAKONA KOJE SE MIJENJAJU

Član 7.

- (1) Trgovac je obavezan da prodaje proizvod, odnosno pruža uslugu potrošaču na način koji nije u suprotnosti s dobrim poslovnim običajima.
- (2) Trgovac je obavezan da prodaje proizvode, odnosno pruža usluge svim potrošačima pod jednakim uslovima. Ako pojedinim grupama odobrava posebne uslove (porodilje, mladenci, invalidne osobe, penzioneri i dr.), oni trebaju biti jasno istaknuti na prodajnom mjestu.
- (3) Trgovac je obavezan da isporuči potrošaču plaćeni proizvod ili uslugu.
- (4) Trgovcu je zabranjena diskriminacija bilo kojeg potrošača, posebno odbijanjem prodaje proizvoda koji je izložen ili na drugi način pripremljen za prodaju, ili odbijanjem pružanja usluga koje se mogu obaviti, ili uslovanjem prodaje proizvoda, ili pružanjem usluga prodajom drugih proizvoda ili pružanjem drugih usluga.

Član 11.

- (1) Trgovac je obavezan da vidljivo istakne prodajnu cijenu proizvoda i usluga u službenoj valuti Bosne i Hercegovine.
- (2) Prodajna cijena proizvoda i usluga je konačna cijena u koju su uključeni svi porezi, doprinosi i takse i jednaka je prodajnoj cijeni iz popisne knjige.
- (3) Osim prodajne cijene proizvoda, vidljivo treba biti istaknuta i cijena za jedinicu mjere tog proizvoda te naziv i vrsta proizvoda.
- (4) Cijenu za jedinicu mjere nije potrebno isticati ako je jednaka prodajnoj cijeni proizvoda.
- (5) U rasutom stanju su oni proizvodi ponuđeni na prodaju koji nisu prethodno omotani i koji su izmjereni u prisustvu potrošača. Kod proizvoda u rasutom stanju ističe se samo cijena za jedinicu mjere.
- (6) Prodajna cijena i cijena za jedinicu mjere treba biti jasno, vidljivo, čitko i jednoznačno napisana na proizvodu, odnosno omotu, te na prodajnom mjestu proizvoda i usluge, kao i na proizvodu u izlogu. Na proizvodu, osim prodajne cijene iz stavka (2) ovoga članka, ne smiju se isticati druge cijene, osim u slučaju rasprodaje.
- (7) Trgovac je dužan za prodati proizvod, odnosno za pruženu uslugu, izdati račun potrošaču, u skladu sa zakonom i posebnim propisima.
- (8) Osim Zakonom propisanih sadržaja, račun može sadržavati i druge sadržaje korisne za potrošače.
- (9) Trgovac je dužan da omogući potrošaču provjeru ispravnosti zaračunatog iznosa u odnosu na kvalitet i količinu kupljenog proizvoda, odnosno pružene usluge.
- (10) Trgovac je dužan da se pridržava prodajne cijene proizvoda i usluga.

Član 22.

Proizvodi namijenjeni potrošačima moraju imati deklaraciju u skladu sa zakonom, tehničkim i drugim propisima, odnosno standardima, napisanu na jednom od jezika u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini.

Član 23.

(1) Deklariranje proizvoda je navođenje podataka na proizvodu ili na omotu kojima se identificiraju proizvodi, njihova svojstva te podaci o proizvođaču i pravnom ili fizičkom licu koje proizvod pušta u prodaju.

(2) Deklaracijom se smatraju svi podaci, oznake, proizvođački ili trgovački žigovi, slike (ilustracije) i znakovi na proizvodu i na njegovom omotu.

(3) Deklariranjem se smatra i pisani dodatak, pločica, karika, kopča i druga uputstva data na proizvodu i/ili na omotu, te prati proizvod ili se na njega odnosi.

(4) Deklaracija je obavezna za svaki proizvod i treba sadržavati najmanje sljedeće podatke:

a) naziv proizvoda, naziv pod kojim se proizvod prodaje;

b) vrstu proizvoda ili model proizvoda;

c) naziv i punu adresu proizvođača, a za uvozne proizvode i naziv i sjedište uvoznika, te zemlju porijekla.

(5) Kod prethodno omotanog proizvoda deklaracija treba sadržavati i netomasu, minimalni rok valjanosti, te, ako postoje, modificirana svojstva proizvoda i organizama, sastavne dijelove i dodatke, kao i postupak kojim je to ostvareno.

(6) Naziv pod kojim se proizvod prodaje je oznaka ili opis proizvoda i njegove upotrebe, ako je potrebno, što je dovoljno za tačno omogućavanje kupcu da prepozna traženi proizvod i razlikuje ga od drugih sličnih proizvoda s kojima bi ga bilo moguće zamijeniti.

(7) Sadržaj deklaracije za pojedine proizvode ili grupe proizvoda propisuje nadležno tijelo.

(8) Puna adresa iz stava (4) tačka c) ovog člana obavezno sadrži: mjesto, ulicu i kućni broj, broj telefona i telefaksa te adresu elektronske pošte, a može sadržavati i broj poštanskog pretinca.

(9) Smatrat će se da proizvod, njegovi sastojci ili dodaci, kao i organizmi, imaju modificirana svojstva u smislu stava (5) ovog člana:

a) ako stručno mišljenje utemeljeno na odgovarajućoj analizi može pokazati da su utvrđena svojstva različita u poređenju s uobičajenim za taj proizvod sastavom ili dodatkom, kao i organizmima, uzevši u obzir prihvaćene granice prirodnih različitosti za ta svojstva;

b) ako postoji prisustvo materije u proizvodu, sastavu ili dodatku, kao i u organizmu, koje nema u istom takvom već postojećem proizvodu, a koja može ili za koju se procjenjuje da bi mogla utjecati na zdravlje;

c) ako postoji prisustvo materije u proizvodu, sastavu ili dodatku, kao i u organizmu, koje nema u istom takvom već postojećem proizvodu, a koja izaziva opravdanu sumnju da proizvod nije pogodan za upotrebu;

d) ako postoji prisustvu genetski modificiranog organizma ili njegovih metabolita.

(10) Na proizvodima se ne smiju uklanjati ili mijenjati oznake ili drugi podaci navedeni u deklaraciji.

Član 125.

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 1.500 KM do 3.500 KM kaznit će se za prekršaj trgovac:

a) prodajnu cijenu proizvoda i usluge ne istakne vidljivo i službenoj valuti Bosne i Hercegovine (članak 11. stavak (1) ovoga Zakona);

b) cijenu za jedinicu mjere, naziv i vrstu proizvoda ne istakne vidljivo (članak 11. stavak (3) ovoga Zakona);

c) prodajnu cijenu i cijenu za jedinicu mjere ne označi jasno, vidljivo, čitko i jednoobrazno na proizvodu, odnosno omotu, na prodajnom mjestu proizvoda i usluge, kao i na proizvodu u izlogu (članak 11. stav (1) ovog Zakona):

d) za prodajni proizvod, odnosno za pruženu uslugu potrošaču ne izda račun (članak 11. stavak (7) i članak 38. st. (1) i (2) ovoga Zakona);

e) ako se ne pridržava prodajne cijene proizvoda ili usluga (članak 11. stavak (10) ovoga Zakona);

f) ako potrošača na njegov zahtjev ne upozna o svojstvima ponuđenog proizvoda (članak 15. stavak (1) ovoga Zakona);

g) ako na izabranom proizvodnom uzorku ne prikaže rad proizvoda i dokaže njegovu ispravnost (članak 15. stavak (2) ovoga Zakona);

h) ako iz prodaje ne povuče proizvod na čijem izabranom uzorku ne može ili ne zna prikazati način njegove uporabe ili dati potrebna upute i objašnjenja o proizvodu koji prodaje (članak 15. stavak (3) ovoga Zakona);

i) ako cijenu posebnog papira za omotavanje i uporabu dodatnih ukrasa ne istakne jasno i vidljivo (članak 17. stavak (2) ovoga Zakona);

j) ako proizvod na rasprodaji nije jasno i vidljivo označen cijenom prije i cijenom nakon sniženja (članak 8. stavak (2) ovoga Zakona);

k) ako isporučitelj usluga potrošaču ne omogući ugradnju potrošačkog mjerila (članak 35. stavak (2) ovoga Zakona);

l) ako za vrijeme ugovaranja, a najkasnije prije isporuke, potrošač ne dobije pisanu obavijest sa svim podacima (članak 44. stavak (1) ovoga Zakona);

m) ako neposredno nakon otpreme proizvoda potrošača ne obavijesti o vremenu i načinu otpreme (članak 45. stavak (2) ovoga Zakona);

n) ako potrošača prije zaključenja ugovora o kreditu u pisanom obliku ne upozna sa svim ugovornim odredbama i ukupnim troškovima kredita ili ako oni nisu prikazani pojedinačno za svaku stavku ugovora o kreditu (članak 54. ovoga Zakona);

o) ako u pisanom obliku ne obavijesti potrošača prije ili za vrijeme zaključenja ugovora o odredbama iz članka 58. stavak (2) ovoga Zakona;

p) ako na razuman način prilikom zaključenja ugovora i prije isporuke EIP-a u pisanom, a po mogućnosti i u elektronskom obliku ne obavijesti zainteresiranu stranu o uvjetima uporabe EIP-a, sukladno odredbama članka 72. ovoga Zakona;

r) ako nakon izvršenog prijenosa novčane vrijednosti u pisanom obliku ne obavijesti vlasnika o podacima iz članka 73. stavak (1) ovoga Zakona;

s) ako vlasniku ili korisniku EIP-a pravodobno osobno ne priopći promjenu uvjeta u ugovoru (članak 76. stavak (1) ovoga Zakona);

t) ako ne brine da korisnik EIP-a može u svako doba dana i noći prijaviti gubitak ili krađu EIP-a (članak 78. stavak (1) ovoga Zakona).

(2) Ako je trgovac pravna osoba, za radnje iz stavka (1) ovoga članka kaznit će se za prekršaj odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom kaznom u iznosu od 500 KM do 1.000 KM.

(3) Novčanom kaznom u iznosu od 150 KM inspektor će na licu mjesta kazniti odgovornu osobu u pravnoj osobi, odnosno fizičku osobu - trgovca za prekršaj iz stavka (1) ovoga članka.

ZAKON O ZAŠTITI POTROŠAČA U BOSNI I HERCEGOVINI

("Službeni glasnik BiH", br. 25/2006 i 88/2015)

I - OPŠTE ODREDBE

Član 1

(1) Zakon o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Zakon) uređuje odnose između potrošača, proizvođača i trgovaca na teritoriji Bosne i Hercegovine.

(2) Na odnose i slučajeve iz oblasti zaštite potrošača koji nisu regulisani ovim Zakonom primjenjivaće se odredbe Zakona o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04), Zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda ("Službeni glasnik BiH", broj 45/04) te odgovarajuće odredbe zakona kojima se uređuju obligacioni odnosi u Bosni i Hercegovini. U slučaju nedoumice ili sukoba odredaba, primjenjivaće se odredba koja pruža veći stepen zaštite potrošačima.

(3) Potrošač je svako fizičko lice koje kupuje, stiče ili koristi proizvode ili usluge za svoje lične potrebe i za potrebe svog domaćinstva.

(4) Proizvođač je svako fizičko ili pravno lice koje posluje u Bosni i Hercegovini, bez obzira na vrstu ili oblik vlasništva, javno ili privatno, koji u cjelini ili djelimično proizvodi proizvod ili pruža uslugu.

Prema definiciji, proizvođač je:

a) svako lice koje uvozi proizvod ili uslugu u Bosnu i Hercegovinu;

b) svako lice koje stavljaajući svoje ime, robni žig, logotip, etiketu ili drugu karakterističnu oznaku na proizvod predstavlja sebe kao proizvođača.

(5) Trgovac je svako lice koje direktno ili kao posrednik među drugim licima prodaje proizvode ili pruža usluge potrošaču.

(6) Proizvođač koji direktno dostavlja robu ili usluge potrošačima takođe se smatra trgovcem.

(7) Proizvod je svaka stvar nastala kao rezultat ljudske djelatnosti namijenjena potrošačima ili je vjerovatno da će je koristiti potrošači, isporučena, bez obzira da li će biti plaćen ili ne, u toku komercijalne djelatnosti, i bez obzira da li je nova, korišćena ili prepravljena.

(8) Proizvodi obuhvataju gotove proizvode kao i sirovine i sastavne dijelove. Oni obuhvataju sve vrste proizvoda, uključujući i poljoprivredne proizvode.

(9) Robom se smatraju i proizvodi i nepokretna imovina.

(10) Usluga je svaka djelatnost čija je namjena da bude ponuđena potrošačima.

Član 2

Potrošač se ne može odreći niti biti uskraćen za prava koja su mu data ovim Zakonom.

Član 3

Osnovna prava potrošača su:

- a) pravo pristupa osnovnoj robi i uslugama;
- b) pravo na obrazovanje o pitanjima potrošača,
- c) pravo na sigurnost i zaštitu života i zdravlja;
- d) pravo na informisanost;
- e) pravo na izbor;
- f) pravo da bude saslušan i zastupan;
- g) pravo na naknadu štete i kompenzaciju;
- h) pravo na život i rad u zdravoj i održivoj okolini.

Član 4

Nadležni organi za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini imaju glavnu odgovornost za promovisanje i implementaciju prava potrošača.

Član 5

Zahtjevi iz oblasti zaštite potrošača uzimaće se u obzir prilikom definisanja i implementacije ostalih politika i aktivnosti nadležnih organa u Bosni i Hercegovini.

Član 6

Trgovci i druga pravna i fizička lica koji, u skladu sa ovim Zakonom, potrošačima isporučuju proizvode ili pružaju usluge obavezni su da posluju na jezicima u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini i da u pisanim dokumentima koriste puni naziv firme i sjedišta, ili skraćeni naziv firme, ako je takav naziv upisan u sudski ili zanatski registar i sjedište.

II - OBAVEZA OBAVLJANJA TRGOVINSKE DJELATNOSTI NA POŠTEN NAČIN

Član 7

(1) Trgovac je obavezan da prodaje proizvod, odnosno pruža uslugu potrošaču na način koji nije u suprotnosti s dobrim poslovnim običajima.

(2) Trgovac je obavezan da prodaje proizvode, odnosno pruža usluge svim potrošačima pod istim uslovima. Ako pojedinim grupama odobrava posebne uslove (porodilje, mladenci, invalidi, penzioneri i dr.), oni treba da su jasno istaknuti na prodajnom mjestu.

(3) Trgovac je obavezan da isporuči potrošaču plaćeni proizvod ili uslugu.

(4) Trgovcu je zabranjena diskriminacija bilo kojeg potrošača, naročito odbijanjem prodaje proizvoda koji je izložen ili na drugi način pripremljen za prodaju, ili odbijanjem pružanja usluga koje se mogu obaviti, ili uslovljavanjem prodaje proizvoda, ili pružanjem usluga prodajom drugih proizvoda, ili pružanjem drugih usluga.

Član 8

(1) Trgovac je dužan da rasprodaju proizvoda objavi na način uobičajen u mjestu prodaje.

(2) Proizvod koji je na rasprodaji mora biti jasno i vidljivo označen cijenom prije i cijenom nakon sniženja.

(3) Ako je procenat sniženja cijena objavljen u rasponu, najveći procenat sniženja treba da se odnosi najmanje na jednu petinu vrijednosti svih proizvoda na rasprodaji.

Član 9

Proizvod koji je na rasprodaji jer mu uskoro ističe rok upotrebe treba dodatno da ima vidljivo istaknut krajnji rok upotrebe.

Član 10

(1) Trgovac koji putem na rasprodaji prodaje proizvod sa nedostatkom ili greškom, dužan je da takav proizvod fizički odvoji od redovne prodaje ispravnog proizvoda i da vidljivo istakne da se radi o prodaji proizvoda sa nedostatkom ili greškom, te svaki pojedinačni proizvod posebno da označi.

(2) Trgovac je dužan da upozna kupca o tome u čemu se sastoji nedostatak ili greška na proizvodu.

(3) Trgovac koji prodaje proizvode kojima uskoro ističe rok upotrebe dužan je da takve proizvode fizički odvoji od redovne prodaje ostalih proizvoda i vidljivo istakne da se radi o prodaji proizvoda kojima uskoro ističe rok upotrebe.

III - PRODAJA PROIZVODA I PRUŽANJE USLUGA

Član 11

(1) Trgovac je obavezan da vidljivo istakne prodajnu cijenu proizvoda i usluga u službenoj valuti Bosne i Hercegovine.

(2) Prodajna cijena proizvoda i usluga je konačna cijena u koju su uključeni svi porezi, doprinosi i takse i jednaka je prodajnoj cijeni iz knjige popisa.

(3) Osim prodajne cijene proizvoda, treba biti vidljivo istaknuta cijena za jedinicu mjere istog proizvoda, te naziv i tip proizvoda.

(4) Cijenu za jedinicu mjere nije potrebno isticati ako je jednaka prodajnoj cijeni proizvoda.

(5) U rasutom stanju su oni proizvodi ponuđeni na prodaju koji nisu prethodno zamotani i koji su izmjereni u prisustvu potrošača. Kod proizvoda u rasutom stanju ističe se samo cijena za jedinicu mjere.

(6) Prodajna cijena i cijena za jedinicu mjere treba da budu jasno, vidljivo, čitko i jednoznačno napisani na proizvodu, odnosno omotu, te na prodajnom mjestu proizvoda i usluge, kao i na proizvodu u izlogu. Na proizvodu, osim prodajne cijene iz stava (2) ovog člana, ne smiju se isticati druge cijene, osim u slučaju rasprodaje.

(7) Trgovac je dužan da za prodati proizvod, odnosno pruženu uslugu, izda račun potrošaču, u skladu sa zakonom i posebnim propisima.

(8) Osim Zakonom propisanih sadržaja, račun može sadržavati i druge sadržaje korisne za potrošače.

(9) Trgovac je dužan da omogući potrošaču provjeru ispravnosti zaračunatog iznosa u odnosu na kvalitet i količinu kupljenog proizvoda, odnosno pružene usluge.

(10) Trgovac je dužan da se pridržava prodajne cijene proizvoda i usluga.

Član 12

Nezavisno od opštih odredaba o ugovornim odnosima, novčana obaveza potrošača koju plaća putem pošte, banke ili neke druge ustanove za platni promet smatraće se da je izmirena na dan kada je takva ustanova primila od potrošača nalog za plaćanje.

Član 13

(1) Ako trgovac uz prodaju proizvoda nudi dostavu proizvoda u kuću ili stan potrošača ili neko drugo mjesto, obavezan je da potrošaču dostavi proizvod u ispravnom stanju, u ugovorenom kvalitetu i količini i u dogovorenom roku, te da mu tom prilikom uruči sve prateće dokumente.

(2) Dostavom proizvoda iz stava (1) ovog člana ne smatra se ostavljanje proizvoda ispred vrata kuće ili stana potrošača.

Član 14

(1) Trgovac je dužan da sačuva sva svojstva proizvoda koji je namijenjen prodaji na način utvrđen važećim propisima o kvalitetu proizvoda ili preporuci proizvođača, a naročito proizvoda koji ima ograničen rok upotrebe.

(2) Na omotu proizvoda koji ima propisani rok upotrebe, rok treba da bude jasno, vidljivo i čitko označen.

(3) Trgovac ne smije da prodaje proizvod koji zbog svojih svojstava ne odgovara uobičajenoj upotrebi i propisanom kvalitetu.

Član 15

(1) Trgovac je dužan da potrošača, na njegov zahtjev, upozna sa svojstima ponuđenog proizvoda.

(2) Na izabranom uzorku proizvoda trgovac je dužan da prikaže rad proizvoda i dokaže njegovu ispravnost. Ako to nije moguće, obaveza trgovca je da potrošaču da detaljnja uputstva i objašnjenja o proizvodu koji prodaje.

(3) Trgovac koji ne može ispuniti obavezu iz stava (1) ovog člana dužan je da povuče proizvod iz prodaje.

Član 16

Prilikom prodaje proizvoda, trgovac treba potrošaču da obezbijedi dokumente iz čl. 26. i 27. ovog Zakona, propisane oznake, podatke i deklaraciju, te spisak sopstvenih i ovlašćenih servisa.

Član 17

(1) Trgovac treba da prodaje proizvod s originalnim omotom ili ambalažom, a na zahtjev potrošača, dužan je da proizvod posebno zamota.

(2) U slučaju ponude posebnog papira za zamotavanje i upotrebe dodatnih ukrasa, cijena tih dekoracija treba da bude jasno i vidljivo istaknuta.

(3) Omot (kesice, poseban papir i dr.) koji ima logotip i/ili naziv proizvođača i/ili trgovca smatra se propagandnim sredstvom koje trgovac ne smije posebno da zaračuna kupcu.

(4) Omot treba da bude neškodljiv za zdravlje, prilagođen obliku i masi proizvoda i ne smije stvarati zabunu kod potrošača u pogledu mase i veličine proizvoda.

Član 18

(1) U slučaju nedostatka na proizvodu, trgovac je, na zahtjev i po izboru potrošača, dužan da:

- a) zamijeni proizvod sa nedostatkom drugim identičnim novim ispravnim proizvodom;
- b) vrati plaćeni iznos i nadoknadi stvarne razumne troškove povratka proizvoda sa nedostatkom;
- c) ukloni nedostatak na proizvodu o svom trošku.

(2) Ako je nedostatak vidljiv, potrošač treba zahtjev iz stava (1) ovog člana da dostavi trgovcu u pisanoj formi u roku od osam dana od dana preuzimanja proizvoda.

(3) Ako potrošač naknadno otkrije skriveni nedostatak na proizvodu, zahtjev treba u pisanoj formi da podnese u roku od dva mjeseca od dana kada je skriveni nedostatak otkriven, a

najkasnije u roku od dvije godine od dana preuzimanja proizvoda. Ovaj rok ne odnosi se na proizvode sa garancijom (garantnim listom).

(4) Ako potrošač nakon mjesec dana otkrije skriveni nedostatak na proizvodu, osim vraćenog plaćenog iznosa iz stava (1) tačka b) ovog člana, potrošaču pripadaju i kamate po stopama poslovne banke trgovca za oročene štedne uloge na tri mjeseca, od dana kupovine do dana isplate.

Član 19

(1) Ako je usluga obavljena nepravilno ili djelimično, trgovac je, na zahtjev i po izboru potrošača, dužan da:

a) uslugu ponovo obavi, odnosno dovrši; ili

b) umanja ugovorenu cijenu usluge zbog slabijeg kvaliteta.

(2) Ako je nedostatak vidljiv, potrošač treba da dostavi trgovcu zahtjev iz stava (1) u pisanoj formi u roku od osam dana od dana pružene usluge.

(3) Ako potrošač naknadno otkrije skriveni nedostatak na pruženoj usluzi, zahtjev u pisanoj formi treba da podnese u roku od dva mjeseca od dana kada je skriveni nedostatak otkriven, a najkasnije u roku od dvije godine od dana pružene usluge. Ovaj rok ne odnosi se na usluge za koje je obavezan garantni list.

(4) Ako potrošač nakon mjesec dana otkrije skriveni nedostatak na pruženoj usluzi, osim vraćenog plaćenog iznosa iz stava (1) tačka b) ovog člana, potrošaču pripadaju i kamate po stopi poslovne banke trgovca za oročene štedne uloge na tri mjeseca, od dana pružene usluge do dana isplate.

Član 20

(1) Ako u slučajevima iz čl. 18. i 19. ovog Zakona trgovac ne osporava nedostatak, dužan je da bez odgađanja zadovolji zahtjev potrošača.

(2) Ako trgovac osporava nedostatak, dužan je da potrošaču odgovori u pisanoj formi u roku od osam dana od prijema zahtjeva.

(3) Ako trgovac osporava nedostatak, a potrošač ne odustaje od svog zahtjeva, stručno mišljenje o opravdanosti zahtjeva daje ovlašćeni sudski vještak ili nadležni institut u Bosni i Hercegovini.

(4) Ako se vještačenjem dokaže nedostatak na proizvodu ili usluzi, troškove vještačenja namiruje trgovac.

Član 21

(1) Ako se proizvod koji je potrošač dao trgovcu ili ovlašćenom servisu na popravku, održavanje ili doradu izgubi ili uništi, trgovac je dužan da potrošaču po njegovom izboru:

a) u roku od osam dana od dana podnošenja zahtjeva potrošača isporuči novi proizvod s istim svojstvima i za istu namjenu ili

b) bez odgađanja namiri učinjenu štetu u visini maloprodajne cijene novog proizvoda.

(2) Ako trgovac ili ovlašćeni servis ošteti ili pokvari proizvod koji je primio na popravku, održavanje ili doradu, dužan je da o vlastitom trošku popravi oštećenje, odnosno otkloni kvar u roku od tri dana, ako se na taj način ne smanjuje vrijednost i upotrebljivost proizvoda. Ako to nije moguće, potrošaču pripada pravo iz stava (1) ovog člana.

IV - DEKLARISANJE PROIZVODA

Član 22

Proizvodi namijenjeni potrošačima moraju imati deklaraciju u skladu sa zakonom, tehničkim i drugim propisima, odnosno standardima, napisanu na jednom od jezika u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini.

Član 23

(1) Deklarisanje proizvoda je navođenje na proizvodu ili omotu podataka kojima se identifikuju proizvodi, svojstva proizvoda, te podaci o proizvođaču i pravnom ili fizičkom licu koje proizvod stavlja u prodaju.

(2) Deklaracijom se smatraju svi podaci, oznake, proizvođački ili trgovački žigovi, slike (ilustracije) i znakovi na proizvodu i njegovom omotu.

(3) Deklarisanjem se smatra i pisani dodatak, pločica, karika, kopča i drugo što se nalazi na proizvodu i/ili omotu, te prati proizvod ili se na njega odnosi.

(4) Deklaracija je obavezna za svaki proizvod i treba da sadržava najmanje sljedeće podatke:

a) naziv proizvoda, naziv pod kojim se proizvod prodaje;

b) tip proizvoda ili model proizvoda;

c) naziv i punu adresu proizvođača, a za uvozne proizvode i naziv i sjedište uvoznika, te zemlju porijekla.

(5) Kod prethodno zamotanog proizvoda, deklaracija treba da sadržava i neto masu, minimalni rok trajanja te, ako postoje, modifikovana svojstva proizvoda i organizama, sastavne dijelove i dodatke, kao i postupak kojim je to ostvareno.

(6) Naziv pod kojim se proizvod prodaje je oznaka ili opis proizvoda i njegove upotrebe, ako je potrebno, koje je dovoljno da tačno omogući kupcu da prepozna traženi proizvod i razlikuje ga od drugih sličnih proizvoda s kojima bi ga bilo moguće zamijeniti.

(7) Sadržaj deklaracije za pojedine proizvode ili grupe proizvoda propisuje nadležni organ.

(8) Puna adresa iz stava (4) tačkac) ovog člana obavezno sadrži: mjesto, ulicu i kućni broj, broj telefona i telefaksa, te adresu elektronske pošte, a može sadržavati i broj poštanskog faha.

(9) Smatraće se da proizvod, njegovi sastojci ili dodaci kao i organizmi imaju modifikovana svojstva u smislu stava (5) ovog člana ako:

a) stručno mišljenje zasnovano na odgovarajućoj analizi može pokazati da su utvrđena svojstva različita u poređenju sa uobičajenim za taj proizvod, sastavom ili dodatkom kao i organizmi uzevši u obzir prihvaćene granice prirodnih različitosti za ta svojstva;

b) postoji prisustvo materije u proizvodu, sastavu ili dodatku kao i organizmu, koja nije prisutna u istom takvom već postojećem, a koja može ili za koju se procjenjuje da bi mogla uticati na zdravlje;

c) postoji prisustvo materije u proizvodu, sastavu ili dodatku kao i organizmu, koja nije prisutna u istom takvom već postojećem, a koja izaziva opravdanu sumnju da proizvod nije podesan za upotrebu;

d) postoji prisustvo genetski modifikovanog organizma ili njegovih metabolita.

(10) Na proizvodima se ne smiju uklanjati ili mijenjati oznake ili drugi podaci navedeni u deklaraciji.

V - ODGOVORNOST ZA PROIZVOD

Član 24

Proizvođač će biti odgovoran za štetu uzrokovanu greškom u njegovom proizvodu u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuju obligacioni odnosi u Bosni i Hercegovini.

VI - GARANCIJA ZA PROIZVOD ILI USLUGU

Član 25

Prodavač je odgovoran za nedostatke na robi koji postoje u trenutku prenosa rizika na potrošača, bez obzira da li je on svjestan ove činjenice u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuju obligacioni odnosi u Bosni i Hercegovini.

Član 26

(1) Za tehnički složene proizvode proizvođač, odnosno dobavljač, dužan je da utvrdi i u tehničkom uputstvu navede rok obezbijeđenog servisiranja i da snabdije tržište rezervnim dijelovima, priborom i drugim proizvodima bez kojih se taj proizvod ne može upotrebljavati prema predviđenoj namjeni (u daljnjem tekstu: rezervni dijelovi).

(2) Rok iz stava (1) ovog člana ne smije biti kraći od tri godine za aparate za domaćinstvo, odnosno pet godina za druge tehnički složene proizvode, ako propisom donesenim na osnovu ovog Zakona nije drugačije određeno.

(3) Nakon prestanka proizvodnje proizvoda, proizvođač ili dobavljač dužan je da obezbijedi nabavku rezervnih dijelova radi održavanja proizvoda, u roku koji za tehnički složene proizvode ne može biti kraći od deset godina.

(4) Ako proizvođač, odnosno dobavljač nema sopstveni servis u Bosni i Hercegovini, dužan je da za tehnički složene proizvode obezbijedi i spisak pravnih i fizičkih lica (servisa) koje je ovlastio za pružanje usluga u Bosni i Hercegovini.

Član 27

(1) Proizvođač, odnosno dobavljač, dužan je da ovlašćene servise i tržište redovno snabdijeva potrebnom vrstom i količinom rezervnih dijelova.

(2) Ovlašćen je servis koji ima punovažnu punomoć proizvođača da može servisirati proizvode i ima potpisan ugovor za nabavku rezervnih dijelova.

VII - OGLAŠAVANJE PROIZVODA I USLUGA

Član 28

(1) Oglašavanje je bilo kakva komunikacija u vezi sa trgovinom, poslovanjem, zanatom ili profesijom kako bi se promovisala nabavka robe i usluga, uključujući sve oblike nepokretne imovine.

(2) Oglašavanjem se smatra i ponuda robe ili usluge u bilo kojem obliku, a naročito u obliku letaka, plakata, postera.

Član 29

(1) Oglašavanje proizvoda i usluga ne smije biti u suprotnosti sa zakonima i drugim propisima, ne smije vrijeđati ljudsko dostojanstvo, niti kršiti osnovna ljudska, privredna, društvena i kulturna prava.

(2) Oglasi ne smiju sadržavati bilo kakvu izjavu ili vidljivi prikaz koji bi neposredno ili posredno izostavljanjem, nedorečenošću ili pretjerivanjem potrošače dovodili u zabludu, a naročito u vezi sa:

a) svojstvima proizvoda ili usluga kao što su: priroda, sastav, postupak i datum proizvodnje, mogućnost upotrebe djelotvornosti i efekata, količine, kvaliteta trgovačkog ili geografskog porijekla ili uticaja na okolinu;

b) vrijednošću proizvoda ili usluge i ukupne cijene koju treba stvarno platiti;

c) isporukom, zamjenom, povratom ili održavanjem;

d) uslovima garancije;

e) autorskim i srodnim pravima, pravima industrijskog vlasništva kao što su: patenti, žigovi, industrijski oblici, crteži i modeli, oznake geografskog porijekla i planovi rasporeda integrisanih sklopova (topografija), te trgovačkim imenima;

f) potvrde skladnosti (homogenizacije) i službenog priznavanja, dodjele medalja, nagrada i dostignuća napredaka ostvarenih u dobrotvorne ciljeve.

(3) Oglašavanje ne smije nedolično upotrijebiti rezultate istraživanja ili navode izdvojene iz tehničkih i naučnih djela. Statistički podaci ne smiju da budu prikazivani radi pretjerivanja ispravnosti tvrdnji u oglasnim porukama. Ne smiju se upotrijebiti naučni pojmovi da bi se neistinito pripisale naučne vrijednosti oglasnim porukama.

(4) Oglašavanje proizvoda i usluga ne smije biti neprimjereno, prevarno, dvosmisleno i treba poštovati dobre poslovne običaje. Oglasne poruke treba da budu na jednom od jezika koji su u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini, ako su namijenjene potrošačima u Bosni i Hercegovini. Izuzetno, slogani ili drugi dijelovi oglasne poruke mogu biti na drugom jeziku ili drugom pismu.

(5) Neprimjerenim oglašavanjem proizvoda i usluga smatraju se oglasne poruke koje imaju uvredljive dijelove ili koje bi mogle biti uvredljive za potrošače, čitaoce, gledaoce ili slušaoce.

(6) Neprimjerenim oglašavanjem proizvoda i usluga smatraju se oglasne poruke koje nisu etičke, te djeluju nedostojno, odnosno prevarantski, ili sadrže elemente koji prouzrokuju ili bi mogli prouzrokovati tjelesnu, duševnu ili drugu štetu kod djece, ili sadrže elemente koji iskorišćavaju ili zloupotrebljavaju, ili bi mogli zloupotrijebiti njihovu lakovjernost ili neiskustvo.

(7) Prevarnim oglašavanjem proizvoda i usluga smatraju se oglasne poruke i djelovanje kojim se potrošač vara ili može prevariti, te time uticati na njegovo privredno ponašanje, ili šteti ili može štetiti drugim učesnicima u tržišnom takmičenju, uključujući prikazivanje manjim slovima, brojkama, slikama i znakovima (piktogramima) bitnih sastojaka ponude, naročito cijene.

(8) Prevarno oglašavanje proizvoda i usluga iskorišćava ili može iskoristiti neiskustvo, neznanje ili odvući pažnju potrošača od bitnih sastojaka ponude, radi ostvarivanja dobiti, te ono oglašavanje koje sadrži nejasnoće, dvosmislenosti, neistinitosti, pretjerivanja, uveličavanja, umanjivanja ili druge slične komponente koje potrošača varaju ili bi ga mogle prevariti.

(9) U oglasu obavezno treba da budu navedeni ime oglašivača i njegova adresa.

Član 30

(1) Uporedno oglašavanje označava svako oglašavanje koje eksplicitno ili implicitno identifikuje konkurenta ili robu ili usluge koje je konkurent ponudio.

(2) Uporedno oglašavanje će biti dozvoljeno pod uslovom da:

a) upoređuje robu i usluge koje zadovoljavaju iste potrebe ili su namijenjene u istu svrhu;

b) upoređuje jedan ili više materijala, relevantne, potvrđene i reprezentativne karakteristike robe i usluga;

c) ne stvara pometnju na tržištu između promotora i konkurenta;

d) ne diskredituje ili degradira zaštitne znake, zaštitna imena, ili druge prepoznatljive oznake, robu ili usluge konkurenta;

e) ne zloupotrebljava reputaciju zaštitnog znaka, zaštitnog imena, drugih prepoznatljivih oznaka konkurenata ili naznačenog porijekla proizvoda konkurenta;

f) ne predstavlja robu ili usluge kao imitacije ili replike robe i usluga koje nose zaštitni znak ili zaštitna imena.

Član 31

(1) Oglašivač i njegova agencija za oglašavanje biće odgovorni za prevarno oglašavanje, nezakonito uporedno oglašavanje ili nekorektno oglašavanje.

(2) Postupke koji imaju za cilj prevarno oglašavanje, nezakonito uporedno oglašavanje ili nekorektno oglašavanje nadležni organi moraju zabraniti. Takođe mogu narediti zabranu prevarnog oglašavanja, nezakonitog uporednog oglašavanja, ili nekorektnog oglašavanja koji još nisu objavljeni čak i bez dokaza o stvarnom gubitku ili šteti ili o namjeri ili o nemaru oglašivača.

(3) Nadležni organi mogu zatražiti od oglašivača da dostavi dokaz o stvarnim tvrdnjama u oglasu. Stvarne tvrdnje mogu smatrati netačnim ako zahtijevani dokaz nije dostavljen ili se smatra nedovoljnim.

(4) Nadležni organi mogu narediti objavljivanje:

a) odluke u cjelini ili jednog dijela;

b) korektivne izjave.

Član 32

Na zahtjev nadležnog organa ili organizacije za zaštitu potrošača, nadležni organ za informisanje daje stručno mišljenje o tome da li je neka oglasna poruka nezakonita ili prevarantska.

VIII - EKONOMSKE USLUGE OD OPŠTEG INTERESA

Član 33

(1) Ekonomske usluge su usluge koje ispunjavaju osnovne potrebe potrošača na tržištu, tj. isporuku energije (struja, gas, za grijanje) i vode, telekomunikacione usluge, poštanske usluge i javni prevoz.

(2) Pružanje ekonomskih usluga od opšteg interesa potrošaču je u režimu ugovornog odnosa.

Član 34

(1) Svaki potrošač koji zaključuje novi ugovor ili mu se, na njegov zahtjev, pružaju ekonomske usluge od opšteg interesa, mora dobiti, bez naplate, obrazac ugovora koji će sadržavati uslove ugovora.

(2) Obaveza plaćanja usluga mora se odnositi samo na stvarnog korisnika i/ili na stranu koja je potpisala ugovor.

Član 35

(1) Prodaja energije (električna energija, za grijanje, gas i sl.) i vode potrošačima treba da bude obračunata na osnovu stvarnih isporuka očitanih na brojilu potrošača.

(2) Ako se prodaja (isporuka energije) ne obračunava na osnovu mjerenja potrošnje na brojilu potrošača, na zahtjev potrošača, isporučilac usluga za isporuku energije navedene u stavu (1) ovog člana dužan je da omogući potrošaču ugradnju potrošačkog mjerila na svoj trošak, na osnovu projekta o tehničkoj izvodljivosti. Projekat o tehničkoj izvodljivosti izrađuje i ovjerava ovlašćeno stručno pravno ili fizičko lice, u skladu sa zakonom.

(3) Organi nadležni za energetiku i ovlašćena lica za vodoprivredu, sporazumno s ovlašćenim licem iz nadležnog instituta u Bosni i Hercegovini, propisace način mjerenja stvarno isporučene energije, odnosno vode.

Član 36

(1) Račun za pružene telekomunikacione usluge potrošaču treba da sadržava sve potrebne podatke koji potrošaču omogućavaju provjeru ispravnosti obračuna pružanih usluga (pozivani broj s kojim je ostvarena veza, vrijeme trajanja poziva, broj impulsa i iznos) u obračunskom periodu.

(2) Račun za pružanje usluge isporuke energije iz člana 35. ovog Zakona, telekomunikacione, komunalne i druge usluge (RTV i sl.), potrošaču se mora dostaviti posebno za svaku uslugu.

(3) Troškovi izdavanja računa za korisnike ekonomskih usluga od opšteg interesa su besplatni.

Član 37

Ako trgovac ili pružalac usluga zahtijeva ili izričito uslovljava kupovinu proizvoda ili pružanje usluge sa djelimičnim ili ukupnim predujmom i isporuči proizvod ili pruži uslugu nakon prijema avansa, dužan je da potrošaču nakon isporuke proizvoda ili pružene usluge obračuna i isplati kamate po stopi poslovne banke trgovca za oročene štedne uloge na tri mjeseca, ako je rok isporuke duži od jednog mjeseca.

Član 38

Kriterijumi koji obezbjeđuju efikasno pružanje ekonomskih usluga od opšteg interesa u korist potrošača biće definisani zakonom, obezbjeđujući:

- a) kvalitet i kontinuitet usluge;
- b) osnovnu univerzalnu uslugu;

- c) jednakost u pristupu i tretmanu svih potrošača;
- d) adekvatno informisanje potrošača o korisniku;
- e) efikasna sredstva kompenzacije i načine za rješavanje potrošačkih sporova;
- f) adekvatnost usluge u smislu tehnološke evolucije i strukturalnih i organizacionih promjena;
- g) transparentnost finansiranja i tarifa;
- h) efikasno konsultovanje i predstavljanje potrošača u donošenju odluka.

IX - UGOVORI ZAKLJUČENI IZVAN POSLOVNIH PROSTORIJA

Član 39

(1) Ugovori zaključeni izvan poslovnih prostorija su ugovori na osnovu kojih trgovac prodaje robu ili usluge potrošaču i koji se zaključuju:

- a) u toku poslovnog putovanja trgovca, izvan njegovih poslovnih prostorija;
- b) u toku posjete trgovca kući potrošača ili njegovom radnom mjestu kada se ta posjeta ne dešava na zahtjev potrošača;
- c) kao rezultat neočekivanog pristupa trgovca potrošaču u sredstvima javnog prevoza ili na bilo kojem drugom javnom mjestu.

(2) Trgovac koji sklapa ugovor na način iz stava (1) tač. a), b) i c) ovog člana mora se potrošaču legitimisati identifikacionom karticom.

Član 40

(1) U slučaju ugovora zaključenih izvan poslovnih prostorija, trgovac je obavezan da da potrošačima pisano obavještenje o njihovom pravu da raskinu ugovor u roku iz člana 41. ovog Zakona zajedno sa imenom i adresom lica kojem se raskid upućuje.

(2) Obavještenje mora sadržavati ime, odnosno firmu trgovca, njegovu adresu, datum slanja obavještenja, podatke potrebne radi identifikovanja ugovora, posebno naznaku ugovornih strana, te predmet ugovora i njegovu cijenu, kao i rok za raskid ugovora iz člana 41. ovog Zakona.

(3) U slučaju spora trgovac je dužan da dokaže da je potrošač na vrijeme predao obavještenje iz ovog člana.

Član 41

(1) Potrošač ima pravo da ne prihvati posljedice ugovora na način da pošalje pisano obavještenje trgovcu u roku od 15 dana od dana zaključenja ugovora.

(2) Potrošač nije obavezan da navede bilo koji razlog za raskid ugovora niti da plati bilo kakve troškove ili naknadu u vezi s tim. Potrošač je jedino obavezan da plati troškove vraćanja proizvoda.

(3) Dostavljanje obavještenja iz stava (1) ovog člana imaće za posljedicu oslobađanje potrošača od bilo koje obaveze iz zaključenog ugovora izuzev obaveze vraćanja proizvoda koji mu je isporučen.

(4) Teret dokazivanja biće obaveza trgovca od momenta nastupanja roka za raskid ugovora.

(5) Kada potrošač iskoristi svoje pravo da raskine ugovor, trgovac je dužan da izvrši povrat novca uplaćenog za proizvod bez odlaganja u roku od 15 dana od dana kada je primio obavještenje o raskidu ugovora.

X - PRODAJA NA OSNOVU UGOVORA NA DALJINU

Član 42

(1) Ugovor o prodaji na daljinu je svaki ugovor koji se odnosi na prodaju proizvoda ili usluga, organizovanu od trgovca putem nekog sredstva za prodaju na daljinu, a zaključuje se između trgovca i potrošača. Do konačnog zaključenja ugovora koristi se jedno ili više sredstava za komunikaciju na daljinu.

(2) Sredstva za komunikaciju na daljinu u smislu ovog Zakona su sva sredstva koja bez stvarnog fizičkog prisustva trgovca i potrošača mogu biti korišćena za zaključivanje ugovora dviju strana (štampani materijal, pisma, štampana reklamna poruka sa naručbenicom, katalog, telefon, videofon-telefon sa zaslonom, telefaks, radio, televizija, kablovska televizija, elektronska pošta i dr.).

Član 43

Odredbe o zaštiti potrošača u ugovorima o prodaji na daljinu ne odnose se na ugovore zaključene putem prodajnih automata ili na automatizovanim prodajnim mjestima, ugovore koji se odnose na nekretnine, osim ugovora o najmu, i ugovore zaključene na licitacijama.

Član 44

(1) Prije zaključenja ugovora na daljinu trgovac je dužan da putem sredstva za komunikaciju na daljinu obavijesti potrošača o:

- a) imenu, matičnom broju i punoj adresi trgovca i dobavljača, poreskom broju, brojevima telefona i faksa te e-mail adresi ako postoji;
- b) imenu proizvoda ili usluge, imenu pod kojim se proizvod prodaje;
- c) glavnim osobinama i upotrebnim vrijednostima proizvoda, odnosno usluge;
- d) cijeni i svim dodatim troškovima za potrošača, uključujući sve poreze;
- e) bilo kojim ostalim troškovima uključujući i troškove isporuke;

- f) načinu plaćanja, te načinu i predviđenom roku isporuke proizvoda ili pružanja usluge;
- g) uslovima za ispunjenje i raskid ugovora;
- h) podatke o garancijama i uslugama poslije prodaje (servisiranje i prodaja rezervnih dijelova za vrijeme i poslije garantnog roka i dr.);
- i) pravu i roku za odustajanje od ugovora, osim u slučajevima iz člana 48. ovog Zakona;
- j) periodu (opciji) za koji vrijedi ponuda ili cijena;
- k) najkraćem roku trajanja ugovora, ako se radi o neprekinutoj ili redovnoj ponavljajućoj zaštiti;
- l) sudskoj nadležnosti i primjeni određenog materijalnog prava u slučaju spora.

(2) Obavještenje iz stava (1) ovog člana treba da bude jednoznačno, jasno, lako razumljivo, prilagođeno sredstvu za komunikaciju na daljinu, uz poštovanje dobre vjere u trgovini, dobrih poslovnih običaja i principa koja uređuju zaštitu maloljetnika i drugih lica koja nisu ovlašćena za davanje pristanka na kupovinu.

(3) Prilikom prodaje na daljinu putem sredstava za komunikaciju na daljinu, na početku svake komunikacije trgovac treba da saopšti svoj identitet i jasnu trgovačku namjeru.

Član 45

(1) Za vrijeme ugovaranja, a najkasnije prije isporuke, potrošač treba da dobije obavještenje u pisanoj ili drugoj trajnoj formi sa svim podacima iz člana 44. ovog Zakona.

(2) Neposredno nakon otpreme proizvoda, trgovac je dužan da na prikladan način obavijesti potrošača o vremenu i načinu otpreme.

Član 46

Obavještenje iz čl. 44. i 45. ovog Zakona treba da sadržava obavezu trgovca da podatke o potrošaču neće saopštiti trećoj strani, niti strani koja kao pravno ili fizičko lice djeluje unutar iste grupe preduzeća (koncern) kojoj pripada trgovac, osim ako to potrošač odobri trgovcu u pisanoj formi.

Član 47

(1) Potrošač ima pravo da bez troškova i bez obrazloženja odustane od ugovora na daljinu u roku od 15 dana. U slučaju odustajanja, potrošač nadoknađuje samo trošak vraćanja proizvoda.

(2) Rok za odustajanje počinje teći od dana kada je potrošač primio proizvod.

(3) Kod usluga rok za odustajanje počinje teći od dana zaključenja ugovora.

(4) Ako trgovac potrošaču nije dostavio obavještenje iz člana 44. ovog Zakona, rok za vraćanje traje tri mjeseca, i to:

a) kada se radi o proizvodu - od dana kada ga je potrošač primio;

b) kada se radi o usluzi - od dana zaključenja ugovora.

(5) Ako trgovac potrošaču dostavi obavještenje iz člana 44. ovog Zakona u roku od tri mjeseca, rok za vraćanje od 15 dana iz stava (1) ovog člana počinje teći od dana prijema pisanog obavještenja.

(6) Kada potrošač odustane od ugovora o prodaji na daljinu, trgovac je dužan da mu bez odgađanja vrati plaćeni iznos novca, a u svakom slučaju u roku od 15 dana od dana kada je primio pisano obavještenje od potrošača.

(7) Ako trgovac ne vrati plaćeni iznos, dužan je da, osim cijene, zajedno sa zakonskim zateznim kamatama, plati i dodatnih 10 % iznosa za svakih 30 dana kašnjenja.

Član 48

(1) Ako se strane nisu drugačije dogovorile, potrošač ne može odustati od prava na raskid ugovora iz člana 47. ovog Zakona u vezi sa ugovorima:

a) o pružanju usluga - ako je uz njihov pristanak počeo da radi prije nego što je istekao rok od 15 dana za odustajanje iz člana 47. ovog Zakona;

b) o uslugama igara na sreću;

c) o prodaji robe ili usluga - ako cijena proizvoda ili usluga zavisi od promjena na finansijskom tržištu na koje potrošač ne može uticati;

d) o prodaji robe - kada je potrošač dao ličnu pisanu narukbu ili specifikaciju za proizvod;

e) o prodaji robe kada se proizvod zbog njegove prirode ne može vratiti;

f) kod isporuke audio i video-snimaka ili računarskog uputstva koje je potrošač upotrijebio;

g) kod isporuke štampe, periodike i časopisa.

(2) Ako trgovac ugovorom o prodaji na daljinu obezbjeđuje potrošaču kredit sam ili putem trećeg lica, ne može, u slučaju odustajanja od ugovora, zahtijevati zatezne kamate ili druge troškove raskida ugovora o kreditu kada potrošač koristi svoje pravo na raskid iz člana 47. ovog Zakona.

(3) Ako je došlo do prevare u upotrebi platne kartice u vezi sa ugovorom na daljinu, potrošač ima pravo na povrat cjelokupnih sredstava u novcu ili na platnu karticu.

Član 49

(1) Trgovac treba da isporuči proizvod ili da pruži uslugu u roku od 15 dana od dana kada mu je potrošač poslao narukbu.

(2) Kada trgovac ne izvrši svoju obavezu isporuke naručene robe ili usluge zbog toga što je nema ili mu nije na raspolaganju, potrošač mora da bude informisan o tome i mora mu se izvršiti povrat bilo koje sume novca koju je uplatio što prije je to moguće, a u bilo kojem slučaju u roku od 15 dana od dana kad je primio informaciju o nemogućnosti isporuke.

Član 50

(1) Zabranjuje se isporuka potrošaču proizvoda ili usluga koje nije naručio, ako takva isporuka zahtijeva plaćanje.

(2) Potrošač koji primi proizvod ili uslugu koje nije naručio ima pravo da ih zadrži bez obaveze da plati ili obavijesti trgovca o tome. Njegova ćutnja se ne može smatrati pristankom na ugovor.

Član 51

Bez prethodnog pristanka potrošača, trgovac ne smije prema potrošaču da upotrijebi pojedinačna sredstva za komunikaciju na daljinu (telefon, telefaks, elektronsku poštu i dr.).

XI - POTROŠAČKI KREDIT

Član 52

Ugovori o kreditu su ugovori kojima kreditor dodjeljuje ili obećava da će dodijeliti potrošaču kredit u formi odgođenog plaćanja, zajam ili sličnu finansijsku pogodnost.

Član 52a

Ugovori o kreditu iz člana 52. ovog zakona ne smiju sadržavati odredbu o indeksiranoj valutnoj klauzuli u stranoj valuti, osim u evrima.

Član 53

Odredbe ovog poglavlja ne primjenjuju se na ugovore o kreditu čija je namjena kupovina, iznajmljivanje ili renoviranje nekretnina.

Član 54

(1) Potrošač mora prije zaključenja ugovora o kreditu biti upoznat u pisanoj formi sa svim ugovornim odredbama.

(2) Informacija iz stava (1) ovog člana treba da sadržava:

a) generalno za sve ugovore o kreditu:

1) neto iznos kredita;

2) ukupne troškove kredita;

3) uslove za raniju otplatu kredita;

- 4) uslove za raskid ugovora uključujući i one kada potrošač kasni sa plaćanjem;
  - 5) godišnju kamatu za kredit obračunatu na godišnjem nivou;
  - 6) uslove za promjene godišnje kamatne stope;
  - 7) troškove osiguranja za postojeći dug ili bilo koje drugo osiguranje zaključeno u vezi sa kreditom;
  - 8) zalog koji se mora dati;
- b) za ugovore o kreditiranju kupovine robe ili usluga koji predviđaju otplatu na rate:
- 1) ukupna kupovna cijena;
  - 2) iznos rate;
  - 3) iznos i broj rata, plan otplate uključujući kamatnu stopu i druge troškove;
  - 4) realnu godišnju kamatnu stopu;
  - 5) troškove osiguranja vezane za ugovor o kreditu;
  - 6) odredba o pridržaju prava vlasništva ili o bilo kojem zalogu koji je dat.

Član 55

(1) Ukupni troškovi kredita su svi troškovi, uključujući kamate i sva druga davanja koja je potrošač dužan da plati za odobreni kredit.

(2) Ukupni troškovi kredita koje snosi potrošač ne uključuju:

- a) troškove koje potrošač plaća ako ne ispunjava uredno obaveze iz ugovora o kreditu;
- b) troškove doznaka i troškove za vođenje računa za plaćanje otplate, kamate i ostale izdatke u vezi s ugovorenim kreditom;
- c) troškove osiguranja otplate kredita čiji iznos može biti najviše ukupan iznos kredita, uključujući kamate i ostale troškove;
- d) troškove članarina u određenim udruženjima ili grupama koji proizlaze iz posebnih ugovora, a utiču na uslove potrošačkog kredita;
- e) druge troškove, kao što su troškovi koje potrošač treba da plati pri kupovini određenog proizvoda, a ne smatraju se prodajnom cijenom proizvoda.

Član 56

(1) Realna godišnja kamata na kredit je godišnja stopa troškova kredita kojom su za potrošača ukupni troškovi kredita izraženi u godišnjem procentu za odobreni kredit, a kojim se na

godišnjem nivou izjednačava vrijednost svih obaveza po kreditu (zajmova, otplata i troškova) o kojima su se sporazumjeli povjerilac i potrošač u ugovoru o kreditu.

(2) Godišnja stopa troškova kredita obračunava se u vrijeme zaključenja ugovora i važi za vrijeme trajanja kredita i za ugovorne obaveze, pod pretpostavkom punovažnosti ugovora za ugovoreno vrijeme i urednog ispunjavanja obaveza povjerioca i potrošača.

Član 57

(1) Ugovori o potrošačkom kreditu zaključuju se u pisanoj formi.

(2) Ugovor koji potpisuje potrošač mora sadržavati sve informacije propisane u članu 54. ovog Zakona.

(3) Kreditor je dužan da uruči potrošaču jedan primjerak potpisanog ugovora.

Član 58

(1) Odredbe člana 57. stav (2) ovog Zakona neće se primjenjivati na ugovore o potrošačkom kreditu kod kojih kreditor priznaje pravo potrošaču da prekorači dozvoljeni iznos na svom tekućem računu pod uslovom da, osim kamate obračunate na taj kredit, neće obračunati druge troškove za period kraći od tri mjeseca.

(2) Kreditor prije zaključenja ugovora mora u pisanoj formi obavijestiti potrošača o:

a) dopuštenoj gornjoj granici prekoračenja na tekućem računu potrošača;

b) godišnjoj kamatnoj stopi;

c) uslovima za promjenu kamatne stope;

d) načinima raskida ugovora.

(3) Kreditor je dužan da u pisanoj formi obavijesti potrošača o svakoj promjeni godišnje kamatne stope i troškova osam dana prije nastanka promjene, ili izuzetno u vrijeme saznanja promjene, ako je taj rok kraći od osam dana, kao i prilikom terećenja tekućeg računa potrošača.

(4) Ako kreditor prećutno dozvoljava prekoračenje tekućeg računa potrošača, dužan je da u pisanoj formi obavijesti potrošača o iznosu godišnjih kamata i kamatnih stopa, promjeni kamatnih stopa prilikom prekoračenja na tekućem računu dužem od tri mjeseca i troškovima kojima će teretiti tekući račun potrošača zbog prekoračenja, kao i o svim obavezama koje nastanu za potrošača zbog prekoračenja na njegovom tekućem računu.

Član 59

(1) Kada ugovor nije sačinjen u pisanoj formi ili kada nedostaje neki od podataka iz člana 57. stav (2) ovog Zakona, potrošač ima pravo da zatraži raskid ugovora.

(2) Ako potrošač ostaje pri ugovoru, njegove obaveze su da plati neto iznos kredita i kamate po zakonskoj kamatnoj stopi.

Član 60

Potrošač ima pravo da raskine ugovor pod uslovom da u pisanoj formi obavijesti kreditora u roku od 15 dana od dana zaključenja ugovora.

Član 61

Kada s namjerom da kupi robu ili dobije uslugu potrošač zaključi ugovor o kreditu sa trećim licem a ne sa snabdjevačem, a kreditor i snabdjevač su u neposrednom trgovačkom odnosu, potrošač ima pravo na iste pravne lijekove prema kreditoru kao i prema snabdjevaču robe ili usluga, u slučaju da roba ili usluga nije isporučena ili je djelimično isporučena ili ne odgovara odredbama ugovora o prodaji.

Član 62

(1) Bilo koji sporazum koji potrošaču daje pravo da se odrekne istih pravnih lijekova prema kreditoru ili da izvrši poravnanje svog potraživanja sa potraživanjem kreditora prema njemu je ništavan.

(2) Upotreba mjenica i čekova prilikom zaključenja ugovora o potrošačkom kreditu je zabranjena.

Član 63

(1) Kreditor može raskinuti ugovor zbog neizvršenja obaveze potrošača pod uslovom da:

a) potrošač kasni sa uplatom najmanje dvije uzastopne rate kredita u cjelini ili djelimično ali ne manje od jedne osmine ukupnog iznosa kredita ili ukupnog iznosa svih rata;

b) je kreditor obavezno obavijestio potrošača u pisanoj formi da će, u slučaju kašnjenja potrošača sa otplatom, zatražiti plaćanje cijelog preostalog iznosa i ostavio potrošaču rok od 15 dana da to učini s tim da potrošač nije postupio po tom obavještenju. Potrošaču mora biti data mogućnost da se spor riješi na prijateljski način.

(2) U slučaju raskida ugovora na osnovu stava (1) ovog člana, preostali iznos duga se smanjuje za kamatu i ostale troškove koji se obračunavaju za period nakon obavještenja o raskidu.

Član 64

(1) Kreditor može raskinuti ugovor zbog potrošačevog kašnjenja otplate kada se radi o ugovoru o isporuci robe ili usluga sa plaćanjem na rate jedino na osnovu razloga propisanih u članu 63 stav (1) ovog Zakona.

(2) Kada kreditor dođe u posjed robe, obračun između ugovornih strana mora biti sačinjen na način da ne dođe do neopravdanog bogaćenja kreditora ponovnim posjedovanjem robe. Prilikom procjene obeštećenja za korišćenje robe koja se vraća, mora se voditi računa o smanjenju njene vrijednosti nastalom njenom upotrebom.

(3) Potrošač je obavezan da vrati proizvod u neizmijenjenom stanju i količini ili da plati naknadu zbog smanjene vrijednosti proizvoda nastale korišćenjem proizvoda do datuma raskida ugovora.

Član 65

(1) Potrošač ima pravo da izvrši svoje obaveze po ugovoru prije ugovorenog roka.

(2) U tom slučaju ukupni troškovi kredita smanjuju se za kamate i ostale troškove koji su bili obračunati za period nakon prijevremene otplate.

Član 66

U slučaju izuzetnih okolnosti, sud može, na zahtjev potrošača, produžiti rok za plaćanje zakasnelih rata, ako potrošač pruži garanciju da će izvršiti svoju obavezu i ako trgovac zbog toga ne trpi štetu.

Član 67

(1) Ugovor o kreditnom posredovanju je ugovor u kojem kreditni posrednik preuzima obavezu da posreduje u korist potrošača prilikom odobravanja kredita za određenu proviziju ili da potrošaču pruži informacije o povoljnom kreditiranju.

(2) Ugovor o kreditnom posredovanju mora biti sačinjen u pisanoj formi i jedan primjerak ugovora mora se dati potrošaču.

(3) Tekst ugovora mora sadržavati jasno određenu naknadu za kreditnog posrednika. Ova naknada mora uključivati sve troškove u vezi sa posredovanjem.

(4) Neispunjenje navedenih uslova čini posredovanje ništavim.

(5) Potrošač ima obavezu da plati naknadu posredniku jedino ako i kada dobije traženi kredit kao rezultat posredovanja.

XII - OSIGURANJE

Član 68

Ugovori o osiguranju koji se zaključuju ili se nude potrošačima moraju biti u skladu sa propisima koji regulišu obligacione odnose u Bosni i Hercegovini kao i sa posebnim propisima o osiguranju.

Član 69

Potrošač ima pravo da, bez navođenja posebnih razloga bilo koje vrste, raskine ugovor, s tim da o tome obavijesti osiguravaoca u pisanoj formi u roku od 15 dana od dana sklapanja ugovora.

XIII - ELEKTRONSKI INSTRUMENTI PLAĆANJA

Član 70

(1) Elektronskim instrumentima plaćanja (u daljnjem tekstu: EIP) smatraju se instrumenti plaćanja na daljinu koji korisniku i vlasniku omogućavaju pristup finansijskim sredstvima na njihovom računu kod neke finansijske institucije, radi obavljanja prenosa novčane vrijednosti (transakcije) prilikom čega se redovno traži identifikacioni broj i/ili sličan dokaz identiteta.

(2) Instrumenti plaćanja na daljinu mogu biti kartice za plaćanje kao što su: kreditne i debitne kartice, prodajne kartice (kartice trgovačkih društava), pomoću kojih se omogućava odgoda terećenja računa, kao i primjena telekomunikacionog i kućnog bankarstva.

(3) Elektronski novac (e-novac) je instrument koji obuhvata karticu za pamćenje (memorisanje) novčanih vrijednosti ili memoriju računara u koji se novčane vrijednosne jedinice pohranjuju elektronski, omogućavajući njegovom vlasniku ili korisniku prenos novčane vrijednosti.

(4) Neke vrste e-novca mogu se ponovo napuniti jedinicama novčane vrijednosti. E-novac ne smatra se instrumentom plaćanja na daljinu.

(5) Odredbe o EIP-u odnose se na:

a) doznačavanje novca posredstvom EIP-a, osim plaćanja naručenih ili ostvarenih posredstvom finansijskih institucija;

b) ulaganje i povlačenje gotovine pomoću EIP-a iz uređaja kao što su bankomati, u zgradama ili van zgrada izdavaoca EIP-a ili drugih pravnih lica, koji na osnovu ugovora smiju prihvatiti EIP.

(6) Odredbe o EIP-u ne odnose se na plaćanja čekom i na garantne funkcije EIP-a kod određenih kartica EIP-a u vezi sa plaćanjem čekom.

Član 71

(1) Izdavalac EIP-a je lice koje drugom licu, u okviru svog poslovanja, stavlja na raspolaganje EIP na osnovu međusobno zaključenog ugovora u pisanoj formi.

(2) Vlasnik EIP-a je lice koje je na osnovu ugovora sa izdavaocem zaključenog u pisanoj formi vlasnik EIP-a.

(3) Korisnik EIP-a je lice koje na osnovu ugovora zaključenog s vlasnikom u pisanoj formi raspolaže EIP-om. Korisnik može biti i sam vlasnik EIP-a.

Član 72

(1) Izdavalac EIP-a, prilikom zaključenja ugovora, a u svakom slučaju prije isporuke EIP-a, u pisanoj, a po mogućnosti i u elektronskoj formi, zainteresovanoj stranci (mogućem korisniku) treba da saopšti sljedeće podatke:

a) opis EIP-a, a po potrebi i tehničke zahtjeve koji se odnose na primjenu odgovarajuće komunikacione opreme vlasnika i korisnika EIP-a, vrstu i način upotrebe EIP-a uključujući, ako postoji, gornju finansijsku granicu plaćanja;

b) pregled odgovarajućih obaveza i odgovornosti vlasnika i/ili korisnika i izdavaoca EIP-a, a naročito opis mjera koje izdavalac EIP-a treba da preduzme da bi učinio bezbjednim EIP i sredstva koja omogućavaju njegovu upotrebu (npr., unošenje i upotreba šifre u EIP u formi ličnog matičnog broja ili neke druge šifre);

c) uobičajeno vrijeme u kojem se debituje ili kreditira račun vlasnika ili korisnika EIP-a, uključujući i datum pretvaranja, odnosno ako vlasnik ili korisnik EIP-a nema račun kod izdavaoca EIP-a, uobičajeno vrijeme u kojem će primati račune;

d) sve troškove koji terete vlasnika, a posebno visinu početnih i godišnjih taksi, provizije i troškove koje vlasnik ili korisnik EIP-a plaća izdavaocu EIP-a za obavljene poslove, a po potrebi i kamate i način njihovog obračuna;

e) vrijeme u kojem vlasnik ili korisnik EIP-a može staviti prigovor na određeni prenos novčane vrijednosti, kao i uputstvo o postupku za pomoć i odštetu koji su vlasniku ili korisniku na raspolaganju, stavljanje prigovora, kao i pristup tom postupku;

f) pravo koje se primjenjuje na ugovor.

(2) Ako se EIP može upotrijebiti za poslove sa inostranstvom (van zemlje izdavaoca EIP-a, odnosno priključenja), izdavalac EIP-a će vlasniku ili korisniku EIP-a saopštiti:

a) iznos svih taksi i cijena za zamjenu stranog sredstva plaćanja, a po potrebi i devizni kurs;

b) referentni kurs za obračun posla, uključujući i datum deviznog kursa.

Član 73

(1) Nakon obavljenog prenosa novčane vrijednosti, izdavalac EIP-a treba korisniku EIP-a da uputi u pisanoj, a po mogućnosti i u elektronskoj formi, obavještenje koje, najmanje, sadrži:

a) podatke pomoću kojih korisnik EIP-a može identifikovati prenos novčane vrijednosti i podatke o prihvatiocu prenosa;

b) iznos prenosa koji će u obračunskoj vrijednosti teretiti vlasnika;

c) valuti u kojoj će iznos prenosa teretiti korisnika EIP-a;

d) iznos takse i troškova za obavljeni prenos.

(2) Izdavalac EIP-a dužan je da vlasniku i korisniku EIP-a omogući provjeru najmanje pet posljednjih prenosa novčanih vrijednosti obavljenih na taj način, kao i preostali iznos novčanih sredstava na tom računu.

Član 74

(1) Vlasnik i korisnik EIP-a treba da upotrijebe EIP u skladu s uslovima koji važe za izdavanje i upotrebu EIP-a. Vlasnik i korisnik EIP-a treba da preduzmu sve mjere da učine bezbjednim EIP i njegovu upotrebu, a posebno sredstva (lični identifikacioni broj ili drugu šifru) koja omogućavaju njegovu upotrebu.

(2) Korisnik EIP-a treba, prema svom saznanju, izdavaocu EIP-a ili ustanovi koju on naznači, bez odgađanja da saopšti:

- a) gubitak ili krađu EIP-a ili sredstva koje omogućava njegovu upotrebu;
- b) proknjiženje neodobrenog prenosa novčane vrijednosti na njegovom računu;
- c) svaku grešku i svaku nepravilnost vođenja računa kod izdavaoca EIP-a.

(3) Korisnik EIP-a ne smije da zabilježi u prepoznatljivom obliku svoj lični identifikacioni broj ili drugu šifru, a naročito ne na EIP-u, niti na bilo kojem predmetu koji sa EIP-om nosi sa sobom.

(4) Korisnik EIP-a ne smije da poništi naruxbu koju je ispostavio posredstvom svoga EIP-a, osim ako iznos nije bio utvrđen kada je naruxba ispostavljena.

Član 75

(1) Do trenutka prijave gubitka ili krađe, korisnik EIP-a sam nadoknađuje nastale troškove najviše do 300 KM, osim ako je gubitak nastao krajnjom nepažnjom korisnika EIP-a, prevarom ili kršenjem odredaba iz član 74. stav (2) ovog Zakona.

(2) Od vremena kada korisnik EIP-a obavijesti izdavaoca EIP-a o gubitku ili krađi EIP-a (ili lice koje izdavalac odredi), on nije više odgovoran za posljedice tog gubitka ili krađe, osim u slučaju krajnje nepažnje, prevare ili kršenja odredaba ovog Zakona od korisnika EIP-a.

(3) Korisnik nije odgovoran ako je EIP upotrijebljen bez njegovog prisustva ili bez njegove identifikacione kartice. Primjena povjerljive šifre ili drugog identifikacionog sredstva nije dovoljna za njegovu odgovornost.

Član 76

(1) Izdavalac EIP-a može mijenjati uslove ugovora, ako su te promjene blagovremeno saopštene vlasniku ili korisniku EIP-a lično, tako da vlasnik može zbog promjene uslova odustati od ugovora u roku od mjesec dana od prijema takvog obavještenja.

(2) Odredbe stava (1) ovog člana ne odnose se na promjenu kamatne stope koja važi od dana objavljivanja ako izdavalac EIP-a o tome bez odgađanja lično obavijesti vlasnika ili korisnika EIP-a, što ne utiče na pravo vlasnika EIP-a da odustane od ugovora.

(3) Izdavalac EIP-a:

a) ne smije da otkrije lični identifikacioni broj vlasnika EIP-a ili bilo koju šifru vlasnika EIP-a, osim vlasniku;

b) ne smije da pošalje nezatraženi EIP, osim ako se radi o zamjenskom EIP-u za EIP koji vlasnik ili korisnik EIP-a već posjeduje;

c) treba dovoljno dugo da čuva interne zapise radi omogućavanja provjere i ispravke grešaka u prenosima novčanih vrijednosti iz člana 70. ovog Zakona;

d) dužan je da vlasniku i korisniku EIP-a obezbijedi prikladno sredstvo radi dostavljanja potrebnih saopštenja. Kada korisnik EIP-a obavještenje predaje putem telefona, izdavalac EIP-a je dužan da korisniku EIP-a potvrdi prijem obavještenja u pisanoj formi.

(4) U slučaju spora sa vlasnikom EIP-a oko prenosa novčanih vrijednosti iz člana 70. ovog Zakona, izdavalac EIP-a, uz zadržavanje prava dokaza druge strane, treća da dokaže da:

a) je prenos uredno zabilježen i proknjižen;

b) na prenos nije uticao tehnički kvar ili sličan nedostatak.

Član 77

(1) Izdavalac EIP-a je odgovoran za:

a) neobavljen ili pogrešno obavljen prenos novčane vrijednosti vlasnika ili korisnika EIP-a i kada je prenos obavljen preko uređaja/terminala koji nije pod direktnim i isključivim nadzorom izdavaoca EIP-a, pod uslovom da prenos nije obavljen preko uređaja čiju upotrebu izdavalac EIP-a nije odobrio;

b) prenose koje vlasnik ili korisnik EIP-a nije odobrio i za svaku grešku ili neispravnost vođenja računa vlasnika ili korisnika EIP-a;

c) iznos neobavljenog ili djelimično obavljenog prenosa novčanih vrijednosti s obračunatim kamatama;

d) iznos koji je potreban da bi račun vlasnika ili korisnika EIP-a bio vraćen u stanje u kojem se nalazio prije proknjiženog iznosa koji nije odobren;

e) finansijske posljedice, a posebno one koje se odnose na obim i naknadu štete prema odredbama zaključenog ugovora između izdavaoca EIP-a i vlasnika EIP-a.

(2) Izdavalac EIP-a odgovara vlasniku EIP-a za gubitak upisane vrijednosti ili za manjkavo obavljanje prenosa novčanih vrijednosti zbog funkcionalne greške uređaja ili EIP-a, sve dok gubitak ili manjkavost ne budu ponovo ispravljeni pod uslovom da funkcionalnu grešku nije prouzrokovao korisnik namjerno ili u suprotnosti sa odredbom člana 73. stav (1) tačka a) ovog Zakona.

(3) Funkcionalne greške uređaja ili EIP-a ne smiju za vlasnika ili korisnika EIP-a prouzrokovati štetu koju izdavalac EIP-a ne bi razumno nadoknadio.

Član 78

(1) Izdavalac EIP-a brine se da korisnik EIP-a može u svako doba dana i noći prijaviti gubitak ili krađu EIP-a.

(2) Izdavalac EIP-a dužan je da nakon prijema obavještenja o gubitku ili krađi EIP-a, čak i kada je vlasnik ili korisnik EIP-a grubo nemaran ili se prevarantski ponaša, preduzme sve mjere radi sprečavanja dalje upotrebe EIP-a.

XIV - TURISTIČKI PAKET-ARANŽMANI

Član 79

(1) Turistički paket-aranžmani su oni ugovori o putovanju koji obavezuju organizatora putovanja da pruži potrošaču najmanje dvije usluge i to prevoz i smještaj kao i druge turističke usluge koje nisu sporedne usluge prevoza i/ili smještaja, a čine značajan dio ukupne cijene, s tim da je potrošač dužan da plati organizatoru putovanja jedinstvenu cijenu.

(2) Ugovor iz stava (1) ovog člana isključivo se odnosi na putovanja koja traju duže od 24 časa ili uključuju barem jedno noćenje.

(3) Izjava organizatora putovanja da je on jedini posrednik prilikom sklapanja ugovora sa licima koja treba da pruže usluge putovanja (davaoci usluga) neće se smatrati validnom ako je potrošač, s obzirom na ostale okolnosti koje prate ugovor, mogao imati utisak da je organizator putovanja lično odgovoran za izvršenje ugovorenih usluga.

Član 80

(1) Ako organizator putovanja nudi program putovanja, program mora sadržavati razumljive, tačne i jasne informacije o cijeni putovanja, kapari, roku za plaćanje preostalog iznosa kao i sljedeće precizne podatke ako su bitni za ugovor:

a) odredište;

b) vrstu prevoznog sredstva, njegove oznake i razred;

c) smještaj (vrsta, položaj, kategorija ili udobnost i druge glavne oznake, uključujući eventualnu registraciju i turističku kategorizaciju);

d) ishrana;

e) opis plana putovanja (itinerer);

f) ukupan broj dana i noćenja u aranžmanu;

g) uslovi koji se odnose na viziranje pasoša za građane Bosne i Hercegovine kao i informacije o medicinskim i policijskim formalnostima važnim za aranžman;

h) minimalan broj učesnika putovanja ako je to uslov, kao i informacije o konačnom roku prije odlaska kada potrošač mora biti pismeno informisan da minimalni broj učesnika nije dostignut te da se putovanje ne može realizovati;

i) ostali podaci važni za potrošača (klima, vrste valuta i dr.).

(2) Podaci objavljeni u programu su obavezujući za organizatora putovanja. Međutim, prije zaključenja ugovora, organizator može da izvrši izmjene pod uslovom da je to pravo sebi zadržao u programu. Organizator putovanja i potrošač mogu se dogovoriti o uslovima aranžmana koji su drugačiji od onih navedenih u programu.

(3) Stav (1) ovog člana primjenjuje se bez mogućih izmjena ako se informacije o aranžmanu nalaze na nosaču slike ili zvuka koje nudi organizator putovanja.

Član 81

(1) Prije zaključenja ugovora, organizator putovanja mora da informiše potrošača o sljedećem:

a) zahtjevu za viziranje pasoša a posebno o vremenu za dobijanje vize. Ova obaveza se odnosi na formalnosti koje se tiču građana Bosne i Hercegovine;

b) medicinskoj i policijskoj formalnosti,

ako ti uslovi nisu već navedeni u programu putovanja koje se organizuje i učinjeni dostupnim potrošaču, s tim da u međuvremenu nije bilo izmjena programa.

(2) Potrošaču treba da budu saopštene sve ugovorne odredbe prije zaključenja ugovora i treba da mu se uruči primjerak ugovora. Ugovor obavezno sadrži sve odredbe iz programa, prospekta ili kataloga iz člana 80. stav (1) ovog Zakona, koji je lično uručen potrošaču.

Član 82

(1) U momentu zaključenja ugovora ili neposredno nakon toga, organizator putovanja mora izdati potrošaču potvrdu o putovanju.

(2) Potvrda o putovanju, osim cijene, uslova plaćanja iz člana 80. stav (1) ovog Zakona te ostalih podataka o putovanju iz člana 80. stav(1) tač. b), c), d), f) i h), mora sadržavati i sljedeće podatke:

a) konačno odredište ili, ako putovanje ima više odredišta, navesti ih zasebno sa vremenom boravka i datumima;

b) datum i planirano vrijeme odlaska i povratka;

c) posjete, ekskurzije i druge usluge uključene u cijenu aranžmana;

d) obavještenje o zadržanom pravu na izmjenu cijena i faktora koji utiču na njihovo formiranje kao i o činjenicama koje ne uključuje cijena putovanja;

e) ugovorene posebne zahtjeve potrošača;

f) ime i adresu organizatora putovanja;

g) ime i adresu i broj telefona lokalnog predstavnika organizatora putovanja kojem se potrošač može obratiti za pomoć po potrebi; a u slučaju da nema takvog predstavnika, broj telefona za hitne pozive;

h) informacije o mogućoj uplati osiguranja za pokriće troškova u slučaju potrošačevog otkazivanja aranžmana, povrede, bolesti, smrtnog slučaja, povratka u zemlju uključujući ime i adresu osiguravaoca;

i) sve uslove i zahtjeve koji se tiču ugovora.

Član 83

(1) Ugovorom utvrđena cijena ne smije se mijenjati osim ako je to u ugovoru izričito dozvoljeno, i ako ugovor sadrži podatke za izračunavanje nove cijene. Pritom do naknadne promjene obračuna smije doći samo u slučaju:

a) promjene troškova prevoza više od 5% radi promjene cijene pogonskog goriva;

b) promjene takse za određene usluge kao što su: pristajanje u morskim, slatkovodnim lukama i aerodromima, peljarenje i putničke takse na aerodromima;

c) uticaja promjene deviznog kursa, ako ta promjena utiče na povećanje cijene aranžmana više od 5 %.

(2) Organizator putovanja mora informisati potrošača o povećanju cijene čim sazna za okolnosti koje su dovele do povećanja.

(3) Ako organizator putovanja traži povećanje cijene, potrošač ima pravo da odustane od ugovora pod uslovom da to odmah saopšti organizatoru putovanja.

(4) Ugovorena cijena ne smije povećati se ni u kojem slučaju u periodu od 20 radnih dana prije ugovorenog datuma polaska.

Član 84

(1) Prije nego putovanje počne, potrošač može prenijeti svoj aranžman na drugog potrošača koji ispunjava sve uslove za putovanje, s tim da o tome blagovremeno obavijesti organizatora putovanja.

(2) Drugi potrošač koji preuzima aranžman i njegov prethodnik zajednički su solidarno odgovorni organizatoru putovanja za plaćanje cijene i troškova prenošenja ugovornih obaveza.

Član 85

(1) Potrošač može odustati od ugovora u bilo koje vrijeme prije polaska na putovanje.

(2) Ako potrošač odustane od ugovora, organizator putovanja gubi pravo na naplatu ugovorene cijene. Međutim, on ima pravo na adekvatnu naknadu štete. Iznos naknade određuje se tako što se od cijene aranžmana oduzmu troškovi koje nije uzrokovao organizator putovanja i iznos koji organizator putovanja može naplatiti različito obračunavajući usluge unutar aranžmana.

(3) Uzimajući u obzir uobičajeno uštedene troškove i uobičajen mogući profit od različitog obračuna usluga, ugovor za svaku vrstu aranžmana može definisati poseban procenat cijene aranžmana kao osnovu za naknadu štete.

Član 86

(1) Ako organizator putovanja otkáže aranžman prije polaska ili napravi značajnu izmjenu aranžmana, mora o tome bez odlaganja obavijestiti potrošača u pisanoj formi kako bi potrošač donio odluku u vezi s otkazom ili izmjenom cijene.

(2) U tim slučajevima potrošač ima pravo da:

a) prihvati otkaz aranžmana;

b) prihvati izmijenjene ugovorne odredbe i novu cijenu s tim da ako je drugi ponuđeni aranžman lošijeg kvaliteta ili sa nižom cijenom, organizator putovanja mora refundirati potrošaču razliku u cijeni, a ako je drugi ponuđeni aranžman skuplji, organizator putovanja ne smije tražiti razliku u cijeni od potrošača;

c) zatraži otkaz ugovora bez obaveze plaćanja naknade štete;

d) mu se ponudi aranžman iste ili veće vrijednosti ako organizator putovanja može da ponudi takav aranžman, s tim da u slučaju više cijene potrošač nije obavezan da doplata razliku u cijeni.

(3) Potrošač mora bez odgađanja obavijestiti organizatora putovanja o svojoj odluci.

(4) U slučaju otkaza ugovora prije polaska, potrošaču se mora refundirati kapara koju je uplatio i to u roku od 30 dana od dana prijema pisanog obavještenja. Ne može se tražiti od potrošača da plati naknadu štete u slučaju otkaza ugovora prije polaska i potrošač ima i pravo da mu se isplati kamata na njegovu uplaćenu kaparu po stopi koju obračunava komercijalna banka na tromjesečne depozite za period od dana uplate kapare do dana otkazivanja ugovora.

(5) Ako do izmjena u aranžmanu dođe u toku izvršenja ugovora, potrošač, ako odluči da odustane od ugovora, snosi samo realne troškove izvršenih usluga do momenta odustajanja.

(6) Bez obzira na vrstu odluke koju donese, potrošač ima pravo da traži naknadu štete.

(7) O svakom propustu u vezi sa izvršenjem ugovora koji primijeti na licu mjesta, potrošač mora obavijestiti pružaoca odgovarajućih usluga i organizatora i/ili trgovca na malo, u pisanoj formi ili na bilo koji drugi odgovarajući način, što je prije moguće.

Član 87

(1) Potrošač nema pravo da primi naknadu za neizvršenje ugovora od organizatora putovanja iz sljedećih razloga:

a) ako je ugovor otkazan zbog nedovoljnog broja učesnika pod uslovom da je potrošač bio unaprijed informisan o toj klauzuli ugovora;

b) ako je ugovor otkazan zbog više sile kao posljedice nepredvidivog i izuzetnog događaja čije su posljedice takve prirode da se nisu mogle izbjeći i pored dužne pažnje.

(2) Prebukiranje kapaciteta ne smatra se višom silom u smislu stava (1) tačke b) ovog člana.

Član 88

(1) Organizator putovanja mora preduzeti sve neophodne mjere u slučaju otkazivanja ugovora a posebno u vezi sa povratkom potrošača ako je povratna karta bila ugovorena.

(2) Organizator putovanja snosi sve ostale troškove u vezi sa slučajem iz stava (1) ovog člana.

Član 89

(1) Organizator putovanja i posrednik su zajednički solidarno odgovorni potrošaču za izvršenje ugovorenih usluga kao i za štetu nastalu usljed neizvršenja ugovora čak i u slučaju kada je ugovor zaključio posrednik u njegovo ime a za račun organizatora putovanja.

(2) Lica koja pružaju usluge tokom putovanja na zahtjev organizatora putovanja i posrednika ili lica koje naruči te usluge odgovorni su potrošaču za izvršenje tih usluga kao i za štetu nastalu zbog neizvršenja ili nepotpunog izvršenja, a potrošač ima pravo da uputi odštetni zahtjev bilo kojem od navedenih lica.

Član 90

(1) Organizator putovanja dužan je da za svaki aranžman obezbijedi garanciju kod banke ili osiguravajućeg društva, radi naknade potrošaču:

a) plaćanja cijene aranžmana, ako zbog nelikvidnosti ili stečaja organizatora izostanu usluge aranžmana;

b) troškova koji nastanu zbog nelikvidnosti ili stečaja organizatora, za povratak potrošača u mjesto polaska.

(2) Garancija iz stava (1) ovog člana daje se u obliku polise osiguranja, gotovinskog pologa, bankovne garancije i sl.

XV - VREMENSKI ZAKUP TURISTIČKOG OBJEKTA

Član 91

(1) Ugovor o neposrednom i posrednom sticanju prava na upotrebu turističkog objekta (nekretnine) na osnovu zakupa na određeno vrijeme (u daljnjem tekstu: ugovor o zakupu), mora biti sačinjen u pisanoj formi i zaključuje se na period koji ne može biti kraći od tri godine.

(2) Ugovor o zakupu mora sadržavati sljedeće odredbe:

a) naziv i sjedište, s punom adresom firme koja prodaje vremenski zakup turističkog objekta;

b) naziv (ime i prezime) i sjedište, s punom adresom pravnog ili fizičkog lica koje je vlasnik ili ima pravo raspolaganja turističkim objektom;

c) ime, prezime i adresu potrošača;

d) tačan opis prava koja potrošač ostvaruje ugovorom o zakupu;

e) naziv i tačan opis turističkog objekta i njegove potpunosti, ako se pravo odnosi na određenu nekretninu, državu, pokrajinu, grad ili mjesto i naselje u kojem se nalazi turistički objekat, položaj, kategoriju, komunalnu opremljenost i druge podatke važne za njegovu upotrebu;

f) period u kojem se mogu ostvariti prava iz ugovora o zakupu i vrijeme kada ugovor stupa na snagu;

g) ako turistički objekat nije dovršen u vrijeme zaključenja ugovora o zakupu, tačne podatke o stanju gradnje i rok do kojeg se predviđa da će on biti u upotrebi, broj spisa građevinske dozvole, naziv i punu adresu organa koji je izdao građevinsku dozvolu;

h) podatke o zajedničkim komunalnim uslugama kojima će raspolagati turistički objekat (priključci za gas, električnu i toplotnu energiju, vodu, telekomunikacije, kablovsku televiziju i dr.);

i) garanciju za uredno dovršenje turističkog objekta i obeštećenje, ako objekat ne bude uopšte dovršen ili ne bude dovršen u ugovorenom roku, te način ostvarenja garancije;

j) tačnu cijenu upotrebe vremenskog zakupa turističkog objekta;

k) poreze, prireze i druge takse koje je potrošač dužan da plati, a koji nisu obuhvaćeni cijenom iz tačke j) ovog člana;

l) troškove koje je potrošač, osim cijene, dužan da plaća u vezi s upotrebom turističkog objekta i principa obračuna tih troškova (boravišna taksa, održavanje i upravljanje turističkim objektom, upotreba zajedničkih prostorija i prostora, aparata i uređaja, odlaganje (odvoz) smeća, gas, električna i toplotna energija, voda i dr.);

m) podatke o zajedničkim prostorijama, prostorima i uređajima (bazen, sauna, praonica i sušionica veša, terasa, vrt, podrum, drvarnica i dr.) i uslovima za pristup potrošača tim prostorijama, prostorima i uređajima;

n) pravila za održavanje, popravke, upravljanje i poslovno vođenje turističkog objekta;

o) prava potrošača prema odredbama ovog Zakona;

p) odredbu da se potrošač ne može teretiti za bilo kakve naknade osim ugovorenih;

r) mogućnost zamjene ili dalje prodaje iz ugovora o zakupu;

s) uslove za otkazivanje ugovora o zakupu;

t) način rješavanja sporova;

u) odredbu o sudskoj nadležnosti i primjeni određenog materijalnog prava u slučaju spora;

v) mjesto i datum zaključenja ugovora o zakupu.

(3) Puna adresa iz stava (2) tač. a), b) i g) ovog člana obavezno sadrži mjesto, ulicu i kućni broj, broj telefona i telefaksa, te adresu elektronske pošte, a može sadržavati i broj poštanskog faha.

(4) Trgovac je dužan da sva obavještenja iz ovog člana saopšti svakom potrošaču koji traži podatke o turističkom objektu.

Član 92

(1) Potrošač ima pravo da bez navođenja razloga raskine ugovor o zakupu bez plaćanja bilo kakve kazne ili nekih drugih troškova, putem pisanog obavještenja trgovcu u roku od 15 dana od dana zaključenja ugovora o zakupu.

(2) Za vrijeme roka za raskid iz stava (1) ovog člana trgovac ne smije tražiti od potrošača bilo kakva plaćanja.

(3) Ako ugovor o zakupu ne sadrži sve odredbe propisane u članu 91. ovog Zakona, period za raskid ugovora produžava se na tri mjeseca od dana njegovog zaključenja. Ako potrošač dobije te podatke u roku od tri mjeseca, rok od 15 dana iz stava (1) ovog člana počinje se računati od dana prijema obavještenja.

XVI - NEPRAVEDNE ODREDBE U POTROŠAČKIM UGOVORIMA

Član 93

(1) Ugovorne odredbe obavezuju potrošača samo ako je prije zaključenja ugovora bio upoznat sa njegovim sadržajem, odnosno ako su mu ugovorni uslovi bili poznati u vrijeme zaključenja ugovora.

(2) Ugovorne odredbe treba da budu razumljive i u vezi s drugim odredbama u istom ili drugom ugovoru između istih strana uzimajući u obzir prirodu proizvoda ili usluge i svih drugih učesnika u vezi sa zaključenjem ugovora.

(3) U slučaju nedoumice u vezi sa značenjem pojedinih odredaba u ugovoru, važiće značenje koje je povoljnije za potrošača.

(4) Smatra se da je potrošač bio upoznat sa ugovornim odredbama ako ga je trgovac upozorio i ako su mu one bile dostupne.

Član 94

(1) Trgovac ne smije zahtijevati ugovorne odredbe koje su nepravedne ili koje bi prouzrokovale štetu potrošaču.

(2) Ugovorne odredbe iz stava (1) ovog člana ništavne su.

Član 95

Ugovorne odredbe koje potrošač nije lično ugovarao smatraće se nepravednim ako:

- a) stvaraju značajnu nejednakost između prava i obaveza ugovornih strana na štetu potrošača;
- b) bi ispunjenje ugovornih obaveza značajno odstupilo od opravdanog očekivanja potrošača;

c) su u suprotnosti s principom poštenja, savjesti i dobrim poslovnim običajima.

Član 96

U opštim uslovima formularnih ugovora naročito nije punovažna odredba:

a) kojom sebi ugovorna strana zadržava pravo na neprimjereno duge ili nedovoljno određene rokove za prihvatanje ili odbijanje neke ponude ili obavljanje neke radnje;

b) kojom sebi ugovorna strana, odstupajući od pravnih propisa, zadržava pravo na neprimjereno dug ili nedovoljno određen dodatni rok za činjenje na koje je obavezna;

c) kojom ugovorna strana predviđa da sebe bez stvarno opravdanog i u ugovoru navedenog razloga oslobodi od obaveze izvršenja;

d) kojom ugovorna strana predviđa da obećano činjenje može izmijeniti ili od njega odstupiti isključivo uzimajući u obzir svoj interes;

e) na osnovu koje izjava ugovornog partnera ugovorne strane, prilikom preduzimanja ili propuštanja određene radnje, važi kao da je od njega data ili kao da nije data, osim ako:

1) je ugovornom partneru odobren primjereni rok za davanje izričite izjave i

2) se ugovorna strana obavezuje da ugovornog partnera na početku roka uputi na predviđeni značaj njegovog ponašanja;

f) kojom se predviđa da izjava ugovorne strane od posebnog značaja važi kao da ju je druga ugovorna strana primila;

g) da ugovorna strana, za slučaj da jedna ugovorna strana odustane od ugovora ili otkaže ugovor:

1) može zahtijevati neprimjereno visoku naknadu za korišćenje ili upotrebu neke stvari ili nekog prava ili za izvršene obaveze; ili

2) može zahtijevati neprimjereno visoku naknadu za izdatke;

h) kojom ugovorna strana predviđa da se oslobodi obaveze na ispunjenje ugovora u slučaju nemogućnosti raspolaganja činjenjem, ako se ne obavezuje da:

1) bez odgađanja informiše ugovornog partnera o nemogućnosti raspolaganja i

2) nadoknadi protivuslugu ugovornog partnera bez odgađanja;

i) koja predviđa povećanje novčane naknade za robu ili obaveze koje su trebalo da budu isporučene ili ispunjene u roku od četiri mjeseca nakon zaključenja ugovora;

j) kojom se isključuje ili ograničava pravo odbijanja činjenja ili pravo zadržavanja, koje ugovornom partneru ugovorne strane pripada po pravilima o istovremenom ispunjenju obaveza;

k) kojom se ugovornom partneru ugovorne strane oduzima ovlaštenje da izvrši prebijanje sa vremenski neograničenim ili pravosnažno utvrđenim potraživanjem;

l) kojom se ugovorna strana oslobađa zakonske obaveze da drugu ugovornu stranu opomene ili da rok za ispunjenje obaveze;

m) kojom ugovorna strana ugovara paušalni iznos naknade štete ili naknade umanjene vrijednosti, ako:

1) paušalni iznos prelazi štetu koja se u propisanim slučajevima i prema uobičajenom toku stvari može očekivati ili prelazi umanjnje vrijednosti koje uobičajeno nastaje; ili

2) drugoj ugovornoj strani bude onemogućen dokaz o tome da šteta ili umanjnje vrijednosti uopšte nije ni nastalo ili da je znatno manje od paušala;

n) kojom se ugovornoj strani za slučaj neprimanja ili zakasnjelog primanja obaveze ili za slučaj da druga ugovorna strana raskine ugovor, obeća plaćanje ugovorne kazne;

o) kojom se u slučaju skrivljene povrede ugovorne obaveze ugovorne strane isključuje ili ograničava pravo druge ugovorne strane da raskine ugovor ili da zahtijeva naknadu štete zbog neispunjenja ugovora;

p) koja isključuje pravo druge ugovorne strane da zahtijeva naknadu štete zbog neispunjenja cijelog ugovora ili da raskine cjelokupni ugovor, ako djelimično ispunjenje ugovora za nju ne predstavlja nikakav interes, u slučaju da je ugovorna strana djelimično odgovorna za povredu ugovorne obaveze;

r) kojom se kod ugovora o isporukama novoprodučenih stvari i obaveza:

1. odgovornost ugovorne strane za nedostatke u cjelini ili djelimično isključuje, odnosno ograničava prethodnim upućivanjem da se prava prema trećim licima (proizvođačima dijelova) ostvare sudskim putem, ili se ograničava na priznavanje zahtjeva protiv trećih lica;

2. zahtjevi protiv ugovorne strane ograničavaju samo na naknadno ispunjenje - otklanjanje nedostataka, ako ugovorom nije izričito drugačije predviđeno;

3. isključuje ili ograničava obaveza ugovorne strane da snosi potrebne troškove naknadnog ispunjenja - otklanjanja nedostataka;

4. ugovorna strana uslovljava naknadno ispunjenje - otklanjanje nedostataka prethodnom isplatom cjelokupne ugovorene cijene ili njenog većeg dijela, neproporcionalno nedostacima;

5. ugovorna strana odredi rok za prigovore zbog skrivenih nedostataka na stvari koji je kraći od roka određenog tačkom f) ovog stava;

6. skрати rok za stavljanje prigovora zbog nedostataka stvari na rok kraći od dvije godine ili za pravo na raskid ugovora odnosno smanjenja obaveze;

s) kojom se kod nekog ugovornog odnosa, čiji je predmet redovna isporuka robe ili redovno obavljanje usluga ili proizvodnih obaveza od ugovorne strane:

1. odredi da ugovor vezuje drugu stranu duže od dvije godine;
  2. ugovorni odnos koji drugu stranu vezuje prećutno produžava za više od godinu dana;
  3. na teret druge ugovorne strane odredi otkazni rok duži od tri mjeseca prije isteka ranije dogovorenog ili prećutno produženog trajanja ugovora;
- t) po kojoj neka treća strana umjesto ugovorne strane može preuzeti prava i obaveze iz kupoprodajnih ugovora ili ugovora o djelu, osim ako je u toj odredbi:
1. treća strana navedena po imenu; ili
  2. drugoj ugovornoj strani priznato pravo da raskine ugovor;
- u) kojom ugovorna strana zastupniku druge ugovorne strane:
1. nametne vlastitu odgovornost ili obavezu preuzimanja posljedica, bez posebne izričite izjave koja je na to usmjerena; ili
  2. u slučaju zastupanja bez punomoći nametne odgovornost koja prelazi odgovornost propisanu ovim Zakonom za takav slučaj;
- v) kojom ugovorna strana mijenja obavezu dokazivanja na štetu druge ugovorne strane, a naročito na taj način što:
1. nametne odgovornost za okolnosti za koje prema zakonu odgovara ugovorna strana;
  2. nameće pretpostavku da je druga ugovorna strana potvrdila postojanje određenih činjenica i bez njene izričite izjave;
- z) kojom su izjave koje treba dati ugovornoj strani ili nekoj trećoj strani vezane za strožu formu od pisane ili od zakonom propisane za posebne slučajeve.

Član 97

- (1) Za ugovore zaključene u Bosni i Hercegovini između domaćeg potrošača i stranog pravnog ili fizičkog lica obavezno, se kao pravna zaštita potrošača, ugovara nadležnost Suda Bosne i Hercegovine.
- (2) Odredba koja je u suprotnosti sa stavom (1) ovog člana ništavna je.
- (3) Ugovor između domaćeg potrošača i stranog pravnog ili fizičkog lica, i svaki ugovor o prodaji na daljinu, bez obzira na sjedište trgovca, smatraće se ugovorom zaključenim u Bosni i Hercegovini.

XVII - NOSIOCI ZAŠTITE POTROŠAČA

Član 98

Subjeki odgovorni za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini su:

a) Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ministarstvo);

b) Ombudsmen za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovine;

c) Savjet za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine;

d) Konkurencijski savjet Bosne i Hercegovine;

e) nadležni entitetski i organi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine;

f) kancelarije za konkurenciju i zaštitu potrošača u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj (u daljnjem tekstu: KKZP entiteta);

g) udruženja potrošača;

h) obrazovne institucije i mediji;

i) inspekcijski i drugi organi, u skladu sa zakonom.

Član 99

(1) Ministarstvo u okviru svoje djelatnosti obavlja poslove u oblasti zaštite potrošača, a naročito:

a) koordinira izradu državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača;

b) koordinira rad i aktivnosti na zaštiti potrošača sa nadležnim entitetskim i organima i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Konkurencijskim savjetom Bosne i Hercegovine, Savjetom za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine i KKZP entiteta;

c) prati stanje u oblasti zaštite potrošača i, u okviru svoje nadležnosti, predlaže nadležnim organima izmjene propisa u vezi sa zaštitom potrošača;

d) saraduje i razmjenjuje informacije i podatke sa svim subjektima odgovornim za zaštitu potrošača;

e) vodi evidenciju dodijeljenih javnih poslova Savezu udruženja potrošača Bosne i Hercegovine.

Član 100

(1) Ombudsmen za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini je nezavisna institucija uspostavljena sa ciljem da promoviše dobru i efikasnu implementaciju politike zaštite potrošača u Bosni i Hercegovini.

(2) Ombudsmena za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini imenuje Savjet ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Ministarstva.

(3) Ombudsmen za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini imenuje se na mandat od pet godina sa mogućnošću još jednog ponovnog imenovanja.

(4) Svaki građanin Bosne i Hercegovine u godinama kada uživa puna građanska i politička prava a koji je pokazao iskustvo na polju zaštite potrošača i ima visoke moralne vrijednosti može biti izabran za ombudsmena za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini.

(5) Institucija ombudsmena za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini ima status pravnog lica sa sjedištem u Mostaru.

(6) Na Statut i pravila rada Institucije ombudsmena za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini saglasnost daje Savjet ministara Bosne i Hercegovine.

(7) Sredstva za rad Institucije ombudsmena za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini obezbjeđuju se iz buxeta institucija Bosne i Hercegovine.

Član 101

Obaveze Ombudsmena za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini su da:

a) pruža informacije o pravima i obavezama potrošača i daje podršku udruženjima potrošača u njihovim aktivnostima;

b) prati ili predlaže aktivnosti u vezi sa odnosom kompanija - potrošač, kako je regulisano ovim Zakonom, propisima koji regulišu obligacione odnose ili nekim drugim zakonom;

c) istražuje pojave na tržištu usmjerene prema potrošaču po službenoj dužnosti ili tragom žalbi i koordinira svoje aktivnosti sa entitetskim tržišnim inspekcijama;

d) donosi odluke i preduzima druge mjere u slučajevima pritužbi potrošača ili kršenja dobrih poslovnih običaja;

e) izdaje smjernice ili preporuke o posebnim standardnim uslovima ili aktivnostima koje se primjenjuju u posebnim sektorima poslovanja ili koje primjenjuju specifični ekonomski operatori;

f) preporučuje upotrebu određenih uslova ugovora u ugovorima koji se koriste u posebnim sektorima poslovanja;

g) pregovara sa predstavnicima određenih trgovinskih udruženja o modelima ugovora koji se primjenjuju u specifičnim sektorima poslovanja;

h) predlaže i inicira rješavanje potrošačkih sporova primjenom mehanizama za alternativno rješavanje sporova;

i) kontaktira sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava u Bosni i Hercegovini o zajedničkim problemima, posebno o uslugama od opšteg interesa ili javnim uslugama;

j) predlaže Savjetu za zaštitu potrošača i Savjetu ministara Bosne i Hercegovine potrebna unapređenja Zakona o zaštiti potrošača, te doprinosi usmjeravanju i efikasnosti politike u oblasti zaštite potrošača;

k) istražuje uticaj drugih inicijativa vlasti na zaštitu potrošača.

Član 102

Na odluke Ombudsmena za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini mogu se uložiti žalbe u mjeri u kojoj ovaj Zakon ili bilo koji drugi relevantni propisi izričito dozvoljavaju takvu žalbu.

Član 103

Ombudsmen za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini je ovlašćen da:

a) izdaje instrukcije za prestanak sprovođenja aktivnosti koje su u suprotnosti sa potrošačkim zakonodavstvom i da iznosi te instrukcije pred sud;

b) pokreće postupak pred nadležnim sudom;

c) pokreće postupak pred nadležnim sudom u slučajevima za naknadu štete nanesene kolektivnom interesu potrošača, u skladu sa odredbama ovog Zakona.

Član 104

U obavljanju svojih dužnosti, ombudsmen za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini davaće prioritet onim problemima čije rješavanje je od najvećeg značaja za potrošače i ovlašćen je da ne preduzima mjere po pitanjima pritužbi potrošača koje su manje važnosti.

Član 105

(1) Ombudsmen za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini svake godine podnosi izvještaj o svom radu Savjetu ministara Bosne i Hercegovine.

(2) Svi izvještaji koje bude podnosio Ombudsmen za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini, uključujući i godišnje izvještaje, objavljuju se u "Službenom glasniku BiH".

Član 106

(1) Savjet ministara Bosne i Hercegovine imenuje članove Savjeta za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine u kojem su predstavnici:

a) Ministarstva, predsjedavajući;

b) Konkurencijskog savjeta BiH, član;

c) Kancelarije za veterinarstvo BiH, član;

d) Uprave za fitosanitarnu zaštitu BiH, član;

- e) Agencije za statistiku BiH, član;
- f) Instituta za standarde BiH, član;
- g) Instituta za metrologiju BiH, član;
- h) Instituta za intelektualno vlasništvo BiH, član;
- i) Ministarstva trgovine Federacije Bosne i Hercegovine, član;
- j) Ministarstva trgovine i turizma Republike Srpske, član;
- k) nadležnog organa Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, član;
- l) dva predstavnika Saveza udruženja potrošača Bosne i Hercegovine, članovi;
- m) po jednog predstavnika organizacije potrošača entiteta, članovi.

(2) Savjet za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine će se sastajati najmanje četiri puta godišnje.

Član 107

Savjet za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine u okviru svojih nadležnosti obavlja poslove, a naročito:

- a) predlaže na usvajanje Savjetu ministara Bosne i Hercegovine državni godišnji program za zaštitu potrošača i prati njegovo izvršenje;
- b) utvrđuje osnove politike zaštite potrošača;
- c) usmjerava obim djelatnosti koje se finansiraju, odnosno sufinansiraju iz buxeta Bosne i Hercegovine.

Član 108

Državni godišnji program za zaštitu potrošača naročito sadrži:

- a) principe i ciljeve politike za zaštitu potrošača;
- b) zadatke koji imaju prednost prilikom ostvarivanja politike za zaštitu potrošača, a koji će se obavljati prenošenjem javnih poslova udruženjima za zaštitu potrošača;
- c) okvirni obim finansijskih sredstava za ostvarivanje zadataka;
- d) okvirni obim finansijskih sredstava za podsticanje razvoja i djelovanja udruženja za zaštitu potrošača.

Član 109

Savjet za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine obavlja poslove zaštite potrošača u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima koji regulišu ovu materiju.

Član 110

(1) Entitetski KKZP, u saradnji sa udruženjima potrošača, pripremaju godišnje programe za zaštitu potrošača koji moraju biti usklađeni sa državnim godišnjim programom za zaštitu potrošača. Entitetski godišnji programi za zaštitu potrošača finansiraju se iz buxeta Bosne i Hercegovine, kojima se određuju njihovi ciljevi i zadaci, određuju udruženja potrošača kojima su, u skladu sa zakonom, dodijeljeni javni poslovi.

(2) Entitetski KKZP, osim poslova iz stava (1) ovog člana, obavljaju i:

- a) sve poslove prenosa javnih poslova udruženjima potrošača i prati njihov rad usko saradujući;
- b) ustanovljava registar udruženja potrošača kojima su preneseni javni poslovi;
- c) prati izvršavanje godišnjeg programa za zaštitu potrošača;
- d) izvještava javno mnjenje o povredama prava i interesa potrošača, saraduje i razmjenjuje sve potrebne informacije sa subjektima nosiocima zaštite potrošača iz člana 98. ovog Zakona.

Član 111

(1) Djelatnost zaštite potrošača obavljaju udruženja potrošača, koja upisom u registar udruženja u skladu sa zakonom stiču svojstvo pravnog lica.

(2) Udruženja potrošača su neprofitne i nevladine organizacije i ne mogu se baviti privrednom djelatnošću.

(3) Udruženja potrošača djeluju na nivou Bosne i Hercegovine, entiteta, Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, kantona, grada ili opštine.

(4) Udruženja potrošača iz stava (1) mogu osnovati Savez udruženja potrošača Bosne i Hercegovine, radi uzajamne pomoći i ostvarivanja interesa zaštite potrošača u Bosni i Hercegovini i međunarodnim organizacijama potrošača.

(5) U Savez udruženja potrošača Bosne i Hercegovine mogu se učlaniti entitetska i udruženja potrošača Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine pod istim uslovima.

Član 112

(1) Udruženja potrošača osnivaju potrošači radi predstavljanja i zaštite svojih prava i moraju djelovati nezavisno od trgovaca, uvoznika, dobavljača i davalaca usluga.

(2) U okviru svojih nadležnosti, udruženje potrošača:

- a) stara se o zaštiti pojedinačnih i zajedničkih interesa potrošača;
- b) daje savjete i pruža druge vrste pomoći za ostvarivanje prava potrošača;

c) informiše potrošače o cijenama, kvalitetu, kontroli i bezbjednosti proizvoda i usluga koji se nalaze ili će se naći na tržištu;

d) po potrebi organizuje, u saradnji sa Ministarstvom, KKZP entiteta, Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine ili nadležnim organima inspekcije, uporedna ispitivanja kvaliteta, uticaja na zdravlje, cijenu prehrambenih proizvoda, zaštite životne sredine i o rezultatima informiše javnost;

e) nadležnim organima dostavljaju informacije za utvrđivanje odgovornosti trgovca ili davaoca usluga koji prodaju proizvode ili pružaju usluge koji ne odgovaraju propisanim uslovima u pogledu bezbjednosti i kvaliteta;

f) saraduje sa svim nadležnim organima, inspekcijama, udruženjima potrošača i drugim subjektima u Bosni i Hercegovini kojima je u skladu sa zakonom propisana obaveza zaštite potrošača.

Član 113

Udruženja potrošača donose godišnje planove rada, i u zavisnosti od područja na kojem djeluju, odnosno za koje su registrovana, konkurišu za dobijanje javnih poslova za oblast zaštite potrošača. Ako dobiju javne poslove, sredstva za finansiranje ili sufinansiranje dodjeljuju im se iz buxeta Bosne i Hercegovine.

Član 114

(1) Javni poslovi u oblasti zaštite potrošača udruženjima potrošača dodjeljuju se odlukom Savjeta ministara Bosne i Hercegovine, entitetskih i Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: prenosioci), na osnovu javnog konkursa.

(2) Javni konkurs iz stava (1) ovog člana sadrži naročito:

a) predmet dodjele;

b) uslove za obavljanje javnih poslova;

c) period za koji se dodjeljuju javni poslovi;

d) rok do kojeg se ponude podnose;

e) rok do kojeg će podnosilac ponude biti obaviješten o izboru.

Član 115

(1) Odnosi između prenosioca i primaoca javnih poslova uređuju se ugovorom o prenosu javnih poslova.

(2) Ugovorom iz stava (1) ovog člana utvrđuje se naročito:

a) obim i dinamika obavljanja javnih poslova;

- b) početak obavljanja javnih poslova;
- c) uslovi, način i rok za otkazivanje prenesenih javnih poslova;
- d) sredstva koja prenosilac obezbjeđuje za obavljanje javnih poslova.

(3) Ugovor o prenosu javnih poslova zaključuje se u pisanoj formi.

Član 116

Obrazovanje potrošača obavlja se putem:

- a) posebnih kurseva, seminara i savjetovanja;
- b) sredstava javnog informisanja (TV, radio, štampa);
- c) specijalnih publikacija za obrazovanje potrošača.

XVIII - NADZOR NAD TRŽIŠTEM I UPRAVNE MJERE

Član 117

Nadzor nad sprovođenjem ovog Zakona obavljaju nadležni organi utvrđeni članom 98. stav (1) tačke a) do e) i tačka i) ovog Zakona u skladu s ovlašćenjima utvrđenim posebnim zakonima i drugim propisima.

Član 118

Ako trgovac neopravdano odbije zahtjev potrošača, inspektor će na zahtjev potrošača donijeti rješenje kojim se trgovcu naređuje da udovolji opravdanom zahtjevu potrošača.

Član 119

(1) Inspektor će donijeti rješenje kojim naređuje obustavljanje prodaje proizvoda do otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, ako ustanovi da:

- a) prodajna cijena proizvoda, odnosno usluge, nije vidljivo istaknuta ili nije istaknuta u službenoj valuti Bosne i Hercegovine;
- b) trgovac prilikom prodaje proizvoda potrošaču nije obezbijedio propisane isprave, oznake, podatke i deklaraciju, te popis vlastitih i ovlašćenih servisa;
- c) trgovac rasprodaju proizvoda nije objavio na način uobičajen u mjestu prodaje;
- d) proizvod na rasprodaji nije jasno i vidljivo označen cijenom prije i cijenom nakon sniženja;
- e) najveći procenat sniženja cijena proizvoda na rasprodaji ne iznosi najmanje jednu petinu vrijednosti svih proizvoda na rasprodaji;

f) proizvod koji je na rasprodaji, jer mu uskoro ističe rok upotrebe, nema vidljivo istaknut krajnji rok upotrebe;

g) trgovac koji putem rasprodaje prodaje proizvod sa nedostatkom ili greškom nije takav proizvod fizički odvojio od redovne prodaje ispravnog proizvoda i vidljivo istaknuo da se radi o prodaji proizvoda sa nedostatkom ili greškom te svaki pojedinačni proizvod posebno označio;

h) trgovac koji prodaje proizvode kojim uskoro ističe rok upotrebe nije takve proizvode fizički odvojio od redovne prodaje ostalih proizvoda i vidljivo istakao da se radi o prodaji proizvoda kojima uskoro ističe rok upotrebe.

(2) Inspektor će donijeti rješenje kojim zabranjuje prodaju proizvoda ako ustanovi da:

a) propisani rok upotrebe nije jasno, vidljivo i čitko naznačen na omotu proizvoda;

b) je trgovac pustio u prodaju proizvod koji zbog njegovih svojstava ne odgovara uobičajenoj upotrebi ili kvalitetu, odnosno da na njegovom omotu nema oznake za koje je namjene upotrebljiv;

c) trgovac proizvod ne prodaje s odgovarajućim omotom;

(3) Žalba na rješenje iz st.(1) i (2) ovog člana ne odgađa izvršenje rješenja.

XIX - PRAVNA ZAŠTITA POTROŠAČA

Član 120

Nadležni sud će svojim aktom narediti prestanak bilo kakvog čina ili prakse koji su u suprotnosti sa odredbama ovog Zakona ili drugih propisa, a koji štete zajedničkim interesima potrošača.

Član 121

Institucije i udruženja iz člana 98. ovog Zakona, izuzev onih pod tačkom h), ovlašćene su da pokrenu postupak pred nadležnim sudom za donošenje akta iz člana 120. ovog Zakona.

Član 122

(1) Postupak iz čl. 120. i 121. ovog Zakona sprovodi se po odredbama hitnog postupka.

(2) Sud ima ovlašćenja da naloži objavljivanje presude u cjelini ili djelimično u medijima ili da zatraži korektivnu izjavu od tužene strane.

(3) Sud može odlučiti o nametanju finansijskih sankcija za svaki dan kašnjenja u izvršenju sudske odluke.

(4) U slučaju kršenja odredaba koje se odnose na prezentovanje ugovora ili na postavljanje nekorektnih uslova u potrošačkim ugovorima, postupak pred nadležnim sudom može biti pokrenut zajednički ili pojedinačno protiv trgovaca iz istog ekonomskog sektora ili njihovih asocijacija koji koriste ili preporučuju istu praksu ili postavljanje sličnih nekorektnih uslova.

Član 123

U istom postupku, institucija ili udruženje ima ovlaštenja da zahtijeva kompenzaciju za štetu nanесenu kolektivnim interesima potrošača.

Član 124

(1) Procedure alternativnog rješavanja sporova biće uspostavljene od ovlašćenih tijela za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini čija će zadaća biti rješavanje potrošačkih tužbi.

(2) Takve procedure će biti uspostavljene i primjenjivaće se u skladu sa kriterijumima koje postavi Ombudsmen za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini.

XX - KAZNENE ODREDBE

Član 125

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 1.500 KM do 3.500 KM kazniće se za prekršaj trgovac ako:

a) prodajnu cijenu proizvoda i usluge ne istakne vidljivo i u službenoj valuti Bosne i Hercegovine (član 11. stav (1) ovog Zakona);

b) cijenu za jedinicu mjere, naziv i tip proizvoda ne istakne vidljivo (član 11. stav (3) ovog Zakona);

c) prodajnu cijenu i cijenu za jedinicu mjere ne označi jasno, vidljivo, čitko i jednoobrazno na proizvodu, odnosno omotu, na prodajnom mjestu proizvoda i usluga, kao i na proizvodu u izlogu (član 11. stav (6) ovog Zakona);

d) za prodajni proizvod, odnosno pruženu uslugu ne izda račun potrošaču (član 11. stav (7) i član 38. st. (1) i (2) ovog Zakona);

e) se ne pridržava prodajne cijene proizvoda ili usluga (član 11. stav (10) ovog Zakona);

f) potrošača na njegov zahtjev ne upozna sa svojstvima ponuđenog proizvoda (član 15. stav (1) ovog Zakona);

g) na izabranom uzorku proizvoda ne prikaže rad proizvoda i dokaže njegovu ispravnost (član 15. stav (2) ovog Zakona);

h) ne povuče iz prodaje proizvod na čijem izabranom uzorku ne može ili ne zna da prikaže njegovu upotrebu ili da dokaže potrebna uputstva i objašnjenja o proizvodu koji prodaje (član 15. stav (3) ovog Zakona);

i) cijenu posebnog papira za zamotavanje i upotrebu dodatnih ukrasa ne istakne jasno i vidljivo (član 17. stav (2) ovog Zakona);

j) proizvod na rasprodaji nije jasno i vidljivo označen cijenom prije i cijenom nakon sniženja (član 8. stav (2) ovog Zakona);

k) isporučilac usluga ne omogući potrošaču ugradnju potrošačkog mjerila (član 35. stav (2) ovog Zakona);

l) za vrijeme ugovaranja, a najkasnije prije isporuke, potrošač ne dobije pisano obavještenje sa svim podacima (član 44 stav (1) ovog Zakona);

m) neposredno nakon otpreme proizvoda potrošača ne obavijesti o vremenu i načinu otpreme (član 45 stav (2) ovog Zakona);

n) potrošača prije zaključenja ugovora o kreditu ne upozna u pisanoj formi sa svim ugovornim odredbama i ukupnim troškovima kredita ili ako oni nisu prikazani pojedinačno za svaku stavku ugovora o kreditu (član 54. ovog Zakona);

o) u pisanoj formi ne obavijesti potrošača prije ili za vrijeme zaključenja ugovora o odredbama iz člana 58. stav (2) ovog Zakona;

p) na razuman način prilikom zaključenja ugovora i prije isporuke EIP-a, u pisanom, a po mogućnosti i u elektronskoj formi ne obavijesti zainteresovanu stranu o uslovima upotrebe EIP-a u skladu sa odredbama iz člana 72. ovog Zakona;

r) nakon obavljenog prenosa novčane vrijednosti u pisanoj formi ne obavijesti vlasnika o podacima iz člana 73. stav (1) ovog Zakona;

s) vlasniku ili korisniku EIP-a blagovremeno lično ne saopšti promjenu uslova u ugovoru (član 76. stav (1) ovog Zakona);

t) ne brine da korisnik EIP-a može u svako doba dana i noći prijaviti gubitak ili krađu EIP-a (član 78. stav (1) ovog Zakona).

(2) Ako je trgovac pravno lice, za radnje iz stava (1) ovog člana kazniće se za prekršaj odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 500 KM do 1.000 KM.

(3) Novčanom kaznom u iznosu od 150 KM inspektor će kazniti na licu mjesta odgovorno lice u pravnom licu, odnosno fizičko lice - trgovca za prekršaj iz stava (1) ovog člana.

Član 126

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 2.500 KM do 5.500 KM kazniće se za prekršaj trgovac, ako:

a) ne posluje na jezicima u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini i ako u pisanim dokumentima ne koristi puni naziv firme i sjedišta ili skraćeni naziv firme i sjedišta, ako je skraćeni naziv upisan u sudski ili zanatski registar (član 6. ovog Zakona);

b) prodaje proizvod, odnosno pruža uslugu potrošaču na način koji je u suprotnosti sa dobrim poslovnim običajima (član 7. stav (1) ovog Zakona);

c) potrošaču ne omogući provjeru ispravnosti zaračunatog iznosa u odnosu na kvalitet i količinu kupljenog proizvoda, odnosno pružene usluge (član 11. stav (9) ovog Zakona);

d) potrošaču proizvod ne dostavi u ispravnom stanju, u ugovorenoj količini i kvalitetu u dogovorenom roku, i tom prilikom ne uruči sve prateće dokumente (član 13. stav (1) ovog Zakona);

e) ne sačuva sva svojstva proizvoda koji je namijenjen prodaji, a naročito proizvoda koji ima ograničeni rok upotrebe (član 14. stav (1) ovog Zakona);

f) na omotu proizvoda koji ima propisani rok upotrebe taj rok ne označi jasno, vidljivo i čitko (član 14. stav (2) ovog Zakona);

g) potrošaču ne da detaljna uputstva i objašnjenja o proizvodu koji prodaje (član 15. stav (2) ovog Zakona);

h) proizvod prodaje bez odgovarajućeg omota ili ambalaže ili na zahtjev potrošača posebno ne omota proizvod (član 17. stav (1) ovog Zakona);

i) omot koji ima logotip i/ili naziv proizvođača i/ili trgovca posebno zaračuna kupcu (član 17. stav (3) ovog Zakona);

j) omot nije prilagođen obliku i masi proizvoda ili ako obmanjuje potrošača u pogledu mase i veličine proizvoda (član 17. stav (4) ovog Zakona);

k) u propisanom roku ne udovolji zahtjevu potrošača iz člana 20. stav (2) ovog Zakona;

l) proizvod nema deklaraciju, i ako ona ne sadrži propisane podatke (član 23. stav (4) ovog Zakona);

m) rasprodaju proizvoda ne objavi na način uobičajen u mjestu prodaje (član 8. stav (1) ovog Zakona);

n) se najveći procenat sniženja cijena ne odnosi na najmanje jednu petinu vrijednosti svih proizvoda na rasprodaji (član 8. stav (3) ovog Zakona);

o) proizvod na rasprodaji kojem uskoro ističe rok upotrebe nema dodatno vidljivo istaknut krajnji rok upotrebe (član 9. ovog Zakona);

p) prodaju energije i vode potrošaču ne obračuna na osnovu stvarnih isporuka očitanih na brojilu potrošača (član 35. stav (1) ovog Zakona) ili pruženu uslugu ne obračuna u skladu sa članom 35. stav (3) ovog Zakona;

r) nema identifikacionu karticu (član 44. stav (3) ovog Zakona);

s) ugovor o prodaji na daljinu nije sastavljen u pisanoj formi i ako ne sadrži obavezne elemente (član 44. stav (1) ovog Zakona);

t) prije zaključenja ugovora na daljinu putem sredstava za komuniciranje na daljinu ne obavijesti potrošača o svim odredbama iz člana 44. stav (1) ovog Zakona ili ako to obavještenje nije u skladu s odredbama člana 44. stav (2) ovog Zakona;

- u) pisano obavještenje iz člana 4. ovog Zakona ne sadrži obavezu trgovca da podatke o potrošaču neće saopštiti trećoj strani, niti strani koja kao pravno ili fizičko lice djeluje unutar iste grupe preduzeća (koncern) kojoj pripada trgovac, osim ako to potrošač odobri trgovcu u pisanoj formi (član 46. ovog Zakona);
- v) potrošaču bez odgađanja ne vrati plaćeni iznos novca (član 47. stav (6) ovog Zakona);
- z) ugovorom o prodaji na daljinu obezbijedi potrošaču kredit sam ili putem trećeg lica, a u slučaju odustajanja potrošača od ugovora zahtijeva zatezne kamate ili druge troškove zbog raskida ugovora o kreditu (član 48. stav(2) ovog Zakona);
- aa) isporuči potrošaču robu ili uslugu koje nije naručio, ako takva isporuka zahtijeva plaćanje (član 48. stav (1) ovog Zakona);
- bb) bez prethodnog pristanka potrošača prema potrošaču upotrebljava pojedinačna sredstva za komunikaciju na daljinu (član 51. ovog Zakona);
- cc) ugovor o kreditu ne sadrži sve odredbe iz člana 54. ovog Zakona;
- dd) potrošača ne obavijesti u pisanoj formi o svakoj promjeni godišnje kamatne stope i troškova osam dana prije nastanka promjene i prilikom terećenja tekućeg računa potrošača (član 58. stav (3) ovog Zakona);
- ee) ne obavijesti potrošača u pisanoj formi o iznosu godišnjih kamata i kamatnih stopa i troškovima kojima će teretiti tekući račun potrošača zbog dozvoljenog prekoračenja tekućeg računa, kao i o svim obavezama koje nastanu za potrošača zbog prekoračenja njegovog tekućeg računa (član 58. stav (4) ovog Zakona);
- ff) prekrši neku od odredaba iz člana 76. stav (3) ovog Zakona;
- gg) ne postupi u skladu sa odredbama člana 81. stav (1) ovog Zakona;
- hh) potrošača ne upozna sa svim ugovornim odredbama prije zaključenja ugovora, tako što će mu uručiti primjerak ugovora (član 81. stav (2) ovog Zakona);
- ii) blagovremeno prije početka putovanja ne saopšti potrošaču u pisanom formi podatke propisane odredbama člana 82. ovog Zakona;
- jj) organizator koji je prinuđen da prije polaska izvrši značajnu promjenu neke bitne ugovorne odredbe - naročito promjenu cijene - bez odgađanja to ne saopšti potrošaču u pisanoj formi, da bi mu pružio mogućnost donošenja odgovarajuće odluke (član 86. stav (1) ovog Zakona);
- kk) od potrošača traži uplatu cjenovne razlike ako je drugi ponuđeni paket- aranžman vredniji od aranžmana iz ugovora (član 86. stav (2) tačka b) ovog Zakona);
- ll) osim obeštećenja za razliku između predviđene i ostvarene cijene usluge ne obračuna i isplati pripadajuće kamate (član 86. stav (4) ovog Zakona);
- mm) ugovor o vremenskom zakupu turističkog objekta nije sastavljen u pisanoj formi i ako ne sadrži sve elemente iz člana 91. st. (1),(2) i (3) ovog Zakona;

nn) u vrijeme roka za odustajanje od ugovora o vremenskom zakupu turističkog objekta potražuje plaćanja od potrošača (član 92. stav (2) ovog Zakona).

(2) Ako je trgovac pravno lice, za prekršaje iz stava (1) ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 500 KM do 1.000 KM.

Član 127

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 4.000 KM do 8.000 KM kazniće se za prekršaj trgovac ako:

a) ne prodaje proizvod, odnosno ne pruža usluge svim potrošačima pod istim uslovima (član 7. stav (2) ovog Zakona);

b) u prodajnu cijenu ne uključi sve poreze, doprinose i takse i ako prodajna cijena nije jednaka prodajnoj cijeni iz knjige popisa (član 11. stav (2) ovog Zakona);

c) prodaje proizvod koji zbog svojih svojstava ne odgovara uobičajenoj upotrebi ili propisanom kvalitetu (član 14. stav (3) ovog Zakona);

d) prilikom prodaje proizvoda potrošaču ne osigura propisane dokumente, oznake, podatke i deklaraciju, te popis vlastitih i ovlašćenih servisa (član 16. ovog Zakona);

e) je omot škodljiv za zdravlje (član 17. stav (4) ovog Zakona);

f) u slučaju nedostatka na proizvodu, na zahtjev i po izboru potrošača, ne postupi u skladu sa odredbama člana 18. ovog Zakona;

g) kod usluge koju je obavio nepravilno ili djelimično ne postupi u skladu sa odredbama člana 19. stav (1) ovog Zakona;

h) izgubi ili uništi proizvod koji je potrošač dao na popravku, održavanje ili doradu a po izboru potrošača ne isporuči u roku od osam dana od zahtjeva potrošača novi proizvod sa istim osobinama i za istu namjenu ili mu bez odgađanja ne namiri pričinjenu štetu u visini maloprodajne cijene novog proizvoda (član 21. stav (1) ovog Zakona);

i) ošteti ili pokvari proizvod koji je primio na popravku, održavanje ili doradu, te o sopstvenom trošku ne popravi oštećenje odnosno ne ukloni kvar u roku od tri dana, ako se na taj način ne smanjuje vrijednost upotrebljivosti proizvoda (član 21. stav (2) ovog Zakona);

j) račun za pružene telekomunikacione usluge potrošaču ne sadrži sve potrebne podatke koji potrošaču omogućavaju provjeru ispravnosti obračuna pruženih usluga ili račun za prodaju energije, vode, telekomunikacionih, komunalnih i drugih usluga ne dostavi pojedinačno za svaku uslugu (član 36. ovog Zakona);

k) zahtijeva ili izričito uslovljava kupovinu proizvoda ili pružanje usluge sa djelimičnim ili ukupnim avansom i isporuči proizvod ili pruži uslugu i nakon prijema avansa, te potrošaču nakon isporuke proizvoda ili pružene usluge ne obračuna i ne isplati kamate po stopi poslovne banke trgovca za oročene štedne uloge na tri mjeseca, ako je rok isporuke duži od jednog mjeseca (član 37. ovog Zakona);

l) potrošaču osim cijene zajedno sa zakonskim zateznim kamatama ne plati i dodatnih 10 % iznosa kupovne cijene za svakih 30 dana kašnjenja (član 47. stav (7) ovog Zakona);

m) ne isporuči proizvod ili ne pruži uslugu u roku od 15 dana od dana kada mu je potrošač poslao narudžbu i, u protivnom, ako potrošaču bez odgađanja ne vrati plaćeni iznos novca ako je platio avans (član 49. ovog Zakona);

n) zaključi sa potrošačem ugovor o kreditu koji sadrži odredbu o indeksiranoj valutnoj klauzuli u stranoj valuti, osim u evrima (član 52a. ovog zakona);

o) onemogući potrošača da svoje obaveze iz ugovora o potrošačkom kreditu ispuni prijevremeno ili mu ne odobrava proporcionalno smanjenje ukupnih troškova kredita (član 65. ovog Zakona);

p) mijenja ugovorom utvrđenu cijenu kada u ugovoru to nije izričito dopušteno i kada ugovor ne sadrži podatke za izračunavanje nove cijene (član 83. stav (1) ovog Zakona);

r) povećava ugovorenu cijenu u periodu od 20 dana prije ugovorenog dana polaska (član 83. stav (4) ovog Zakona);

s) otkáže ugovor prije polaska i ne obešteti potrošača (član 86. stav (4) ovog Zakona);

t) ne izvrši ugovorne odredbe i ne obešteti potrošača (član 87. stav (1) ovog Zakona);

u) potrošač nije u mogućnosti da plati troškove povratka, a organizator ne obezbijedi njegov povratak (član 88. stav (1) ovog Zakona);

v) ne obezbijedi za svaki aranžman garanciju kod banke ili osiguravajućeg društva (član 90. stav (1) ovog Zakona);

z) oglašavanje proizvoda i usluga nije u skladu sa odredbama člana 29. i člana 94. stav (1) ovog Zakona;

(2) Ako je trgovac pravno lice za prekršaje iz stava (1) ovog člana, kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 1.000 KM do 2.000 KM.

Član 128

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 2.500 KM do 5.500 KM kazniće se za prekršaj dobavljač ako:

a) proizvod stavi u prodaju sa deklaracijom koja ne sadrži podatke propisane u članu 23. stav (4) i podzakonskim aktima iz člana 23. stav (7) ovog Zakona;

b) za tehnički složene proizvode ne utvrdi i u tehničkom uputstvu ne navede rok obezbijeđenog servisiranja i snabdijevanja tržišta rezervnim dijelovima, priborom i drugim proizvodima bez kojih se taj proizvod ne može upotrijebiti prema njegovoj namjeni (član 26. stav (1) ovog Zakona);

c) svoje servise, odnosno ovlašćene servise, servisere i tržište redovno ne snabdijeva potrebnom vrstom i količinom rezervnih dijelova, pribora i drugih proizvoda bez kojih se tehnički složen proizvod ne može upotrijebiti prema predviđenoj namjeni (član 27. stav (1) ovog Zakona).

(2) Ako je dobavljač pravno lice za prekršaje iz stava (1) ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 500 KM do 1.000 KM.

XXI - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 129

(1) KKZP entiteta utemeljeni na osnovu člana 9. Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", broj 30/01) nastavljaju da obavljaju poslove iz svoje nadležnosti kako je propisano članovima 15, 16. i 17. tog zakona do 31. decembra 2005. godine.

(2) Od 1. januara 2006. godine poslove iz nadležnosti KKZP iz oblasti zaštite potrošača obavljace nadležni entitetski i organi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Član 130

(1) Danom stupanja na snagu ovog Zakona prestaje da važi Zakon o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 17/02 i 44/04).

(2) Nadležni organi donijeće propise za sprovođenje ovog Zakona kao i za sprovođenje relevantnih preporuka Evropske komisije u oblasti zaštite potrošača, u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

(3) Entiteti i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine dužni su da usklade sve propise i druge akte najduže u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Član 131

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".